

తొలి కూర్పు 1955

మొదటి

ప్రకాశనం, విజయవాడ.

వెల : రూపాయిన్నర

అవసరం

ఆంధ్రభాషలో అత్యవసరమైన గ్రంథాలు బహు తక్కువ. విజ్ఞాన సముపార్జనకు అవసరమైన శాస్త్రాలూ, కళలూ శాఖోపశాఖలుగా, బహు ముఖాలుగా వున్నాయి. అందు ఒక శాస్త్రాన్నిగాని, ఒక కళనుగాని ఒకరు కూలం కషంగా గ్రహించాలంటే—దానికిచెందిన ఆ యా లక్షణాలు గల గ్రంథాలు చదివితే చాలదు. ఒక్కొక్కశాఖకూ ప్రాతి పదికనుంచీ, పరాకాష్ఠవరకూ అర్థంచేసుకుంటేనేగాని సమగ్ర జ్ఞానం అలవడదు. మనభాషలో శాస్త్రీయమైన సమగ్ర గ్రంథాలు వేళ్ళమీదలెక్కపెట్టగలన్ని మాత్రమే వున్నాయి. ఒక్కొక్కశాఖనూ సూక్ష్మంగా పరిచయంచేసే ప్రాథమిక గ్రంథాలు దేనికీ కనిపించడంలేదు. ఒక్కొక్కశాఖనూ సామాన్యునికికూడా అర్థమయ్యేవిధంగా దాని ప్రాథమిక లక్షణాలను వివరిస్తూ పరిచయంచేసే గ్రంథాల అవసరం ఎంతోవుంది.

ఇట్టి ప్రాథమిక పరిచయ గ్రంథాలు చదవడంవల్ల పాఠకులు ఆ యా శాఖల ముఖ్యలక్షణాలను అవగాహనచేసుకొని, ఆ యా శాఖల లోతుపాతులను తెలుసుకునే కుశూహలంతో సమగ్రతా, విపులతాగల శాస్త్రీయ గ్రంథాలనుచదువుతారు. సంక్షిప్తమైన కథను చదివి—సినిమాను చూడ కుతూహల పడే మన స్వత్వమే దీనికి రుజువు.

ఇతర భాషలలో యిలాటి పరిచయగ్రంథాలు అనేక శాఖలకు అనేకవిధాలుగా వున్నాయి. వీటిని స్వల్ప వెలకు పొంది చదివినవారు—ఆ యా శాఖలలోని బృహద్గ్రంథాలను చదవడానికి ఎక్కువగా సంసిద్ధులవుతున్నారని ప్రచురణకర్తలు గ్రహించారు. అందువల్ల ఆ యా శాఖల పరిచయగ్రంథాలనే గాక—ఒక్కో బృహద్గ్రంథానికీ ఒక్కోసంఖ్య ప్ర పరిచయాన్ని గాని, క్లుప్తీకరణనుగాని స్వల్పమైన వెలకు ప్రచురించడం ప్రారంభించారు. ఈ ప్రాథమిక పరిచయాన్ని ప్రచురించిన తరువాత తమ బృహద్గ్రంథాల అమ్మకం ఎన్నో రెట్లు పెరిగిందని వారు ప్రకటిస్తున్నారు. అందువల్ల ఈ సాధారణ పరిచయగ్రంథాలు పాఠకులకేగాక, ప్రచురణకర్తలకు కూడా ఎంతో మేలునూ, లాభాన్ని చేకూరుస్తున్నాయని తేలుతూంది.

మన సాహిత్యవనంలో కేవలంగా, అత్యున్నతంగా పరిగెరిగి పరిణతిపొందిన శాఖ—కథాసాహితీ. భారతదేశంలోని అసంఖ్యాకమైన ఇతర భాషలన్నిటిలోకంటే—తెలుగుభాషలోని కథలు విషయము, సంవిధానము, శైలి, ఆదర్శము, పరిణతులన్నింటిలోనూ అత్యుత్తమంగా పేర్కొనదగివున్నాయి. అంతేగాక, ప్రపంచ కథాసాహితీలోకూడా గౌరవస్థానాన్ని పొందినాయి. నిజానికి నేడు మన భాషలో కథలురాస్తున్నంతమంది మరేభాషలోనూ లేరని చెప్పకోవచ్చు.

ఇంత ఉత్తమస్థాయికి వచ్చిన మన కథాసాహిత్యానికి కూడా పరిచయగ్రంథం మచ్చు కొకటైనా లేదు. నేడు ఒకపాఠకుడుగాని, నవలారచయితగాని మన కథాసాహిత్యాన్ని గురించి తెలుసుకోవాలంటే కొన్ని వేల కథలను చదవడంకంటే మరో

మార్గంలేదు. ఒక్కొక్కథకునికి ఒక్కొక్కప్రత్యేకత ఉండడమే గాక, ఒక్కొక్కథకే ఒక్కొక్క విలక్షణంవుండడం కద్దు గనుక అన్నీ చదవనిదే సమగ్రజ్ఞానంకలుగదు. వ్యయప్రయాసలకోర్చి అలా చదువుదామన్నా అందరికథలూ అన్నికథలూ గ్రంథ రూపాన లభించవు. అనేకమందివి అత్యుత్తమకథలు ఏప్రతికలోనో ఎపుడో ప్రచురించబడి, ఏకొందరిచేతనో చదువబడ్డాయే గాని—వర్తమాన పాఠకునికి అందుబాటులోలేవు. అందువల్ల కథాసాహిత్యశాఖ జిజ్ఞాసువుకు తలా తోకా తెలియని స్థితిలోనే వుండిపోతూంది.

ఈ కొరతను తీర్చేందుకు అనేక విమర్శకగ్రంథాలూ, పరిచయగ్రంథాలూ వెలువడవలసివుంది. ఆమధ్య శ్రీ గొరె పాటి వెంకటసుబ్బయ్యగారు “అక్షరాభిషేకం” అనే గ్రంథంలో ఇదుగురు పేరొందిన రచయితల్ని, వారి రచనల వైవిధ్యాన్నీ పరిచయంచేసి—ఈ కొరతను తీర్చి ప్రయత్నించిన ప్రపథములయ్యారు. ఇటీవల దేశికవితామండలి, ఆదర్శగ్రంథమండలి వర్తమాన ప్రముఖుల కథల సంపుటాలను ప్రచురిస్తూ—ఈవిషయంలో మరికొంత సేవచేస్తున్నాయి. ఏటా సాహితీ సింహావలోకనచేస్తూ ఈ కొరతను సూచిస్తూ సూక్ష్మ విమర్శలను ప్రచురిస్తూ ఎన్నదగిన సేవచేస్తున్నారు శ్రీ శ్రీవాత్సవ. (భారతి, తెలుగు స్వతంత్ర) పత్రికాధిపతులూ, ప్రచురణకర్తలూ విమర్శనాసాహిత్యపు విలువలు గుర్తించి, తగు ఏర్పాట్లుచేసి శ్రీవాత్సవగారిచేత నెలకొక సమగ్రమైన విమర్శనైనా ప్రకటింపజేస్తే మన సాహిత్యానికి ఎంతో సేవ చేసినవారవుతారు.

ఇంతకీ—మన కథాసాహిత్యాన్ని పరిచయంచేసే గ్రంథాలు లేవనే తేలింది. ఈ లేమికారణంగా మన కథాసాహిత్యానికి ఎన్నో విధాలుగా లోసుగులు సంభవిస్తున్నాయి. ఈ లోటుపాట్లు కథాసాహిత్యశాఖతో సన్నిహిత సంబంధం గలవారికిగాని బాగా అవగాహనకావు. పదహారేండ్లుగా—రచయిత, సంపాదకుడు, ప్రచురణకర్త—అన్నిటికంటే ముఖ్యంగా పాఠకుడుగా నాకు యీ శాఖతో పరిచయంవుంది. నాకు తెలిసినంతలోనే ఈ లోటు తీరనంత పెద్దదిగా కనిపించింది.

సాహిత్యపు ఇతర రూపాలకంటే—కథారూపాలను చదివేపాఠకు లెక్కువగా వున్నారు. కాని, బహుకొద్దిమంది మాత్రమే వాటి మంచిచెడ్డలను సవిమర్శకంగా తెలుసుకోగలుగుతున్నారు. అంటే అధికసంఖ్యాకులకు కథలను విచక్షణా దృష్టితో చదవడం తెలియదన్నమాట. విచక్షణారహితమైన చదువు ఊసుపోకకు దప్ప—విస్తృత ప్రయోజనకారి కాదుగదా! సాహిత్యప్రయోజనం “ఊసుపోక” కాదుగదా!

పాఠకులలో అనేకమంది అనేకకథలు చదవడంవల్లా తమతమ చిత్తసంస్కారాలనుబట్టి తాముకూడా చెప్పవలసిన కథలు తమ మనసుల్లో వున్నాయని గ్రహిస్తారు. కొన్నికొన్ని కథల్లో తమ అనుభవాల్నే చిత్రింపబడినట్లు తాదాత్మ్యత పొందినవారు—తమ యితరఅనుభవాలుకూడా కథలుగాచెప్పదగినవనికూడా గ్రహిస్తారు. కొందరు తమతోటివారు కథకులని తెలిసి, తామూ అలా రచించాలని ఉబలాటపడతారు. కొద్దిమందికి ఊహాపోహ లెక్కువగావుండీ, అనుభవాల అంత

ర్విమర్శకు లోనయ్యా కథలద్వారా తమ హృదయాన్ని పడుగురకూ విప్పిచెప్పాలని కుతూహలపడతారు.

ఆ యా కారణాలవల్ల ఆత్మాహితులైన పాఠకులు వెంటనే రచయితలు కాలేరు. కొందరు కొంత వ్రాసిన తరువాత విఫలత్వాన్ని గ్రహిస్తారు. కొందరు ప్రారంభంలోనే బెంబేలుపడిపోతారు. మరికొందరు ఏదో ఒకవిధంగా పూర్తి చేసినా తృప్తిపడలేరు. తాము వ్రాసినది తమకే నచ్చక నిస్పృహ చెందుతారు. కొద్దిమందిమాత్రం ధైర్యంచేసి తమరచనల్ని ఏ పత్రికకో పంపుతారు. అవి బాగుంటే-సంపాదకునకు నచ్చితే-ప్రకటింపబడి, ఆ పాఠకులు రచయితలు కావడానికి దోహదమిస్తాయి; లేదా తీవ్రాహితం కలుగుతుంది. నచ్చనిరచనలు తిప్పిపంపడంతప్ప-“ఫలానామార్పులవసరం, ఫలానాకారణం వల్ల బాగుండలేదు” అని సూచనలు చేసేంత తీరుబడి పత్రికా సంపాదకుల కుండడు గనుక, రచనలు పంపిన కొత్తవారికి ఒరవడి, చుక్కానీ లభించవు. అందువల్ల వారు పదేపదేవ్రాసి, తిరస్కరింపబడి, తమకు తాముగా సంస్కరించుకుని క్రమంగా అనేక ఢక్కామొక్కిలుతీసి రచయితలుగా పరిణామంచెందడం, తప్పితే పాఠకులుగానే వుండిపోవడం జరుగుతుంది.

ఈ కారణంగానే పత్రికలకార్యాలమూలకు నిత్యావందలాది కొత్తవారి రచనలు వస్తూంటాయి; కాని సూటి కొక్కటికూడా ప్రచురింపబడదు. వారానికి ఆరుకథలు మాత్రమే కావలసిన పత్రికకు ఆరువందలకు మించిన రచనలు వస్తాయి. కాని, నచ్చేరచనలు ఆరుకూడా దొరకవు. అందువల్ల నచ్చనివి—గుడ్డిలోమెల్లగా వున్నవికూడా ప్రచురించుతూం

టాయి పత్రికలు. అయినా మిగిలిన 594 రచనలూ నిష్ప్రయోజనాలేగదా! (మంచిరచనలుకూడా ఒక్కోసారి సంపాదకుని అభిరుచి, దృక్కోణాలనుబట్టి నిరాకరింపబడే విషయాన్ని ఖాతరుచెయ్యనక్కరలేదు.) ఈ నిరాశాభరితమైనస్థితికి కారణమేమిటి? రచించాలనే ఉత్సాహం ఉన్నవారికి తగు మార్గదర్శనం లేకపోవడమే.

అందువల్లనే కొత్తరచయిత లనేకులు తమరచనలతో పాటు “ఈ రచన అంగీకారయోగ్యం కాకపోతే, కారణాలు తెలుప ప్రార్థిస్తున్నాను. లేదా సవరించ గోరుచున్నాను.” అంటూ బ్రతిమలాడే ధోరణిలో ఉత్తరాలు వ్రాస్తూంటారు అనేకమంది తమకు తెలిసిన కథకుని ప్రార్థనపడుతూ— “కథలు రాయడం నేర్పరూ? లేకపోతే, ఎలా రాయగలనో చెప్పరూ? ఏం చదివితే కథలురాసేవద్దతి తెలుస్తుందండీ?” అని రకరకాలుగా అడుగుతూంటారు. ఇలాంటి అసంఖ్యాకులైన ఉత్సాహవంశులందరికి మార్గదర్శకులు లేకపోవడం వల్లనేగదా - వారు నిరాశాహితులై, తమభావాలను తమలోనే మురగబెట్టుకుంటున్నది? ఈ కొరత తీర్చవలసిన అవసరం లేదంటారా?

“ఈ కొరత పున్నంతమాత్రాన కొత్త రచయితలు తయారుకాకుండాపోరు; తయారవుతూనే వున్నారుగదా” అని కొందరు తృప్తిపడవచ్చు. కాని, కొత్త రచయిత లెలా తయారవుతున్నారు? సవిమర్శకంగా అనేకకథలు చదివినవారు కథకులు కానచ్చు. అనేకవందలసార్లు వ్రాసిందే వ్రాసి దిద్దుకోని, చింపుకుని, మళ్ళీవ్రాసి, పత్రికలకంపి—కైన ఒక

సందర్భంలో ఉదహరించినట్లు—గుడ్డిలో మెల్లగా వున్నా ప్రచురింపబడి, ఆ ప్రోత్సాహంతో మరికొందరు రచయితలు గావచ్చు. శైలి, ఆదర్శము, వైవిధ్యము లేకపోయినా—ఏదో ఒక కొత్తదనంవల్ల, ప్రత్యేకకారణంవల్ల, చమత్కారంవల్ల, విలక్షణంవల్ల ఒక్కోకథ ప్రచురింపబడవచ్చు. రచన విశిష్టతనుబట్టిగాక—రచయిత గత కీర్తినిబట్టి, సంపాదకుని సానుభూతినిబట్టికూడా కొన్ని ప్రకటింపబడవచ్చు.

ఇలా అనేక అసమగ్ర న్యాయాల కారణంగా కొన్ని కథలు ప్రచురింపబడినంత మాత్రాన అందరూ “కథకులు” కాగలరా? అంతేకాదు—అతడే నేర్చుకుంటాడని బిడ్డకు మాటలు నేర్పడం మానవచ్చునా? దోహదమూ, ఒరవడి, చుక్కానీ ఉండడం మంచిదా, ఎవరికివారు అమూల్యకాలాన్నీ, ఓపికనూ వెచ్చించి అలవరుచుకోవడమే ఉత్తమమూ? ఆ యా ప్రశ్నలకు సమాధానంగా—మార్గదర్శక పరిచయగ్రంథాల అవసరం ఎంతైనావుంది అని ఒప్పుకోకతప్పదు.

అయితే—ఇలాటి గ్రంథాలు క్రొత్తరచయితలకు పాఠ్యవాచకాలుగా ఉపయోగపడేందుకే గాదు—రచయితలుగా వుంటున్నవారు తమ రచనాశక్తిని వృద్ధిచేసుకునేందుకు కూడా ఉపయోగపడాలి. ఇవి కథల మంచి చెడులను సవిమర్శకంగా నిర్ణయించుకునే శక్తిని పాఠకులకు కలిగించాలి. విషయము, సంవిధానము, శైలి, ఆదర్శము, పరిణతి—అన్నిటినీ, అందరికీ సులభంగా విడమరచి చెప్పేవిగా వుండే గ్రంథాలు కావాలి.

ఈ అవసరాన్ని గుర్తించిన నేను బహుకాలం నాలో నేనే మథనపడి—ఈ పుస్తకాన్ని సమకూర్చాను. ఇది తెలుగు భాషలో ప్రవృద్ధమైన ప్రయత్నమైనప్పటికీ బహుళ ప్రయోజన కారిగా తయారుచేయ ప్రయత్నించాను. ఇది తెలుగు కథాని కల విషయికంగానేగాక—ఏ భాషా కథాసాహిత్యానికైనా ప్రామాణికంగా తీసుకోదగ్గదని నా నమ్మకం.

అయితే, ఇదే “సర్వజ్ఞత్వం” గలదనిగాని, ఇంతకు మించిన పద్ధతి లేదనిగాని అసభాను. తెలుగు సాహితీ సేవకు ఇదొక అపూర్వ విధానమనిమాత్రం అంటున్నాను.

నా కృషి నాతోనే కాపురం చేయకుండా ఆంధ్రమహా శయులందరి సేవకూ సిద్ధంచేసి, నా ఆశయ సఫలతకు దోహద మిచ్చిన ప్రచురణకర్తలకు కృతజ్ఞుడను.

నా యీ ప్రయత్నంలోని మంచి చెడులను సవిమర్శ కంగాచూచి, నాకు తెలియజేసి, నా భవిష్యత్ కృషికి దోహదమిమ్మని పాఠకులనూ, రచయితలనూ, విమర్శకులనూ, సంపాదకులనూ ప్రార్థిస్తూ—అది మీ మీ బాధ్యతయని సవినయంగా మనవిచేస్తున్నాను.

ఇట్లు

పోలవరపు శ్రీహరిరావు

C/o “ప్రజామిత్ర”

బెంగళూరు-4

ఒకేకథ అనేకరకాలు

కథానిక, కథ, కథనం :

మన పాఠకులు, రచయితలలో అనేకమందికి కథా సాహిత్యంలోగల ముఖ్యవిభాగాలైనా తెలియవు. ఇది అతి శయోక్తికాదు - అనుభవపూర్వకంగా గ్రహించి చెబుతున్న సత్యమే. దీనికి రుజువుగా కొన్ని కథల పత్రికలను తీసి చూచుకుంటే చాలు. ఒక లక్షణంగల రచనకు మరోలక్షణపు పేరు పెట్టడం తరచుగా జరుగుతుంది. ఆమధ్య ఒక ప్రముఖ పత్రిక “కథానికలపోటీ”ని నడిపి—“కథల”కు బహుమతులిచ్చినదంటే, యీ విభాగసమస్య ఎంత అధ్వాన్నంగావుందో ఊహించవచ్చు. ప్రాథమిక పరిచయగ్రంథాల అవసరం ఎంతటిదో యీ ఒక్క సమస్యే తెలియజేస్తున్నదికదా!

కనుక, మనం ముందుగా కథాసాహిత్యంలోని మూడు ముఖ్య విభాగాల లక్షణాలను నిర్ణయించుకోవడం మంచిది. ఆంగ్లంలో మార్ట్ స్టోరీ, స్టోరీ, స్కెచ్ అనేవాటిని మనం వరుసగా కథానిక, కథ, కథనం అని చెప్పుకోవాలి. కథానికను “చిన్నకథ” అనీ, “కథనం”ను “చిత్రణ” “గల్పిక” అనీ, కొన్ని కథలను “పెద్దకథ” అనీ కూడా వాడుతున్నారు.

ఒక సుప్రసిద్ధ కథారచయిత తమ నూరేసిపేజీలకు మించిన కథలనుకూడా “చిన్నికథ” అనే పిలిచారు. “ఆనందవాణి” అతి చిన్న సంఘటనలకు ఒక్కోసారి “వెద్దికథ” అని పేరు పెట్టేది. ఈ రెండూ చమత్కారకోసం వాడబడినవనే మనం నిర్ణయించుకోవాలి. వాస్తవానికి ఈ కథావిభాగరూపాల్ని మనం అంగీకరించే గ్రహించాము గనుక—ఆ భాషలోని ఆచారాలనే అనుసరించడం న్యాయం. ఇతరంగా ఎవరికిచ్చవచ్చి నట్లు వారు వ్యవహరించడంవల్ల—చివరికి, ఈ విభాగాలకు అర్థమేలేకుండాపోతుంది.

‘ఒకే ఒక సంఘటనను చిత్రించి విషయాన్ని చెప్పేది కథానిక. అంటే మనం ఏ సంఘటనతో కథను ప్రారంభించామో ఆ సంఘటన మాత్రమే ఆ కథలో వినరించబడి ఆ సంఘటనాంతంతోనే ఆ కథాంతం అయితే—అది కథానిక.’

ఒకటికంటే ఎక్కువ సంఘటనలతో ఒకే ప్రయోజనాన్ని, లేదా ఒకే ఆదర్శాన్ని దృష్టిలోపెట్టుకుని చెప్పేది కథ. కథలో ఒక ఆశయాన్ని లేదా ఒక ప్రయోజనాన్ని చిత్రించడమే ముఖ్యం గాని, ప్రస్తుతము కొందరు కథకులు చేస్తున్నట్లు—ఒక జీవితాన్నంతటినీ చిత్రించడంకాదు. జీవిత చరిత్ర చిత్రించేది కథ కాజాలదు.

కథలో మనం చెప్పదలచుకున్న విషయాన్ని కథానాయకీ నాయకుల పరంగా చెప్పకుండా—ఇతర పాత్రల సంభాషణద్వారా గాని, కొన్ని సంఘటనల సూచనలతో గాని చెప్పేపద్ధతిని—“కథనం” అనాలి. ఈ పద్ధతి

తిలో ఒకేఒకవ్యక్తియొక్క గుణగణాలుగాని, ఒకే ఒక ఆదర్శముయొక్క బహుళార్థాలుగాని చిత్రించబడాలి. ఎక్కువ మందినిగురించి ఎక్కువ ఆశయాలనుగురించి చిత్రించినట్లయితే అన్ని “కథ” గా మారిపోయే ప్రమాదం వుంది.

ఈ మూడు భేదాతా ముందు పేజీలలో మీకు సోదాహరణంగా తెలియగలవు.

క థా వి ష యం :

“కథకుడు విజయుడు కావాలంటే ఉదాత్తమైన కథా విషయాన్నే తీసుకోవాలి.” “ప్రజాసమస్యల్ని చిత్రించి, పరిష్కారమార్గాల్ని చూపించినవాడే అభ్యుదయ కథకుడు.” “ఒక సమస్యను యధాతథంగా చిత్రించడమే కళ”. “ఒక సమస్యను వివిధ కోణాలలో చూపించడంలోనే వుంది - కవి ప్రత్యేకత”. “ఉత్తమమైన కళ - ఆదర్శాలు బోధించదు - ఆలోచనలు రేకెత్తింపజేసి ఆదర్శపథాన్ని వెదుకజేస్తుంది”.

ఈవిధంగా రచయితలకు అనేకరకాలైన ఆదేశాలిస్తూంటారు విభిన్నవ్యక్తులు. మనం ఆయా ఆదేశాల మంచి చెడులను తెలుసుకునేముందు ఒక అజరామర సత్యాన్ని మాత్రం గుర్తుంచుకోవాలి. జీవితంలోని ప్రతిక్షణమూ, అనుభవంలోని ప్రతిసంఘటనూ, సంఘంలోని ప్రతిసమస్యూ, ప్రతి పరిణామమూ, ప్రకృతిలోని ప్రతిదృశ్యమూకూడా కథానస్తువుగా వుండదగినదే. అయితే, దాన్ని చిత్రించడంలోనే కథకుని నైపుణ్యత వుండాలి. ఆ నైపుణ్యతే విజయానికి కారణమవుతుంది. ఇదీ కథకుడు మరువరాని సత్యం.

అందువల్ల మనం కథావిషయంకోసం ఎక్కువకాలాన్ని వ్యయంచెయ్యకుండా ఒక అతి సామాన్య సంఘటనను తీసుకుందాం. ఆ సంఘటనను ఎన్నివిధాలుగా వీలుంటే అన్ని విధాలా రచించుకుని, తరతమ భేదాలూ, మంచిచెడులూ సోదాహరణంగా గ్రహించుదాం.

అ స ల క థ :

1

రోడ్డుమీద ఒక రిక్ష్లాలో ఒక స్త్రీ ప్రయాణం చేస్తున్నది. వెనుకనుంచి ఒక పురుషుడు “ఆగూ, ఆగవోయ్” అంటూ పరుగెత్తుకొచ్చి - “తిప్పు వెనక్కి” అన్నాడు. స్త్రీ “వద్దు, పోనియ్ ముందుకి” అంది. “వద్దు. రమ్మంటూంటే” అన్నాడు పురుషుడు.

—అంతే సీపుచూచిందీ, విన్నదీను. ఇంతలో సీకేదోపని తగిలి అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయా వనుకుందాం. సీపు ఈ చిన్న సంఘటనను ఎలా అర్థంచేసుకుంటావో; ఏం జరిగింది, ఏం జరుగుతుంది, అని వూహించగలవో - ఒక గంటసేపు ఆలోచించి చూడు.

2

ఆరోజున నేను ఏదో తీవ్రంగా అలోచించుకుంటూ రోడ్డుమీద నడుస్తున్నాను. కొంతదూరం వెళ్ళేసరికి నా ప్రక్కనుంచి ఒకరిక్కా గణగణమోగుతూ పోయింది. ఆ ధ్వనికి నా ఆలోచనలు చెదిరి, తలెత్తి చూచేసరికి—“ఆగూ, ఆగ్ వోయ్” అని కేకవేస్తూ ఒక పురుషుడు పరుగెత్తుకొస్తూ కనిపించాడు.

అతడు రిక్తాను సమీపించి “తిప్పు—వెనక్కి” అని గరించాడు. రిక్తావాడు అగి, బిక్క-మొగంవేసి, రిక్తాలోని స్త్రీ వైపు జాలిగా చూచాడు. ఆమె పళ్లు బిగబట్టి—“వద్దు పోనియ్ ముందుకి” అని రిక్తావాణ్ణి ఆజ్ఞాపించింది. రిక్తావాడు వాహనాన్ని లాగబోయాడు.

పురుషుడు కదులుతున్న రిక్తా చక్కాన్ని గట్టిగా పట్టుకుని ఆపుతూ—స్త్రీతో “వద్దు...పోవద్దు...తిరిగి రమ్మంటూంటే—నీక్కాదూ. చెబితే వినవేం! తిరిగిపోదాం పద” అన్నాడు మందలింపు స్వరంతో. ఆమె పమిటచెంగును శరీరం చుట్టూ కప్పుకొని, అతనివైపు చూడకుండా—“నేను రాను; ...చీ అంటే పోయి, పిలిస్తే వచ్చేందుకు నేనేం కుక్క ననుకున్నారా...పోమ్మన్నారుగా—పోతాను” అంది.

అతడు అటూయిటూ ఆదుర్దాగా చూచాడు. అప్పుడే నలుగురైదుగురు ఈ దృశ్యాన్ని చూడ్డానికి పేవ్ మెంట్లమీద నిలిచారు. అతడు స్వరాన్ని తగ్గించి—“నడిబజారులో నన్ను

నవ్వులపాలుచెయ్యకు...ఇంటివద్ద అన్నీ మాట్లాడుకుందాం, పోదాం పద..."అంటూ బ్రతిమాలాడు.

1 ఆమె చుట్టూ చేరుతున్న జనాన్ని చూచింది. బిగబట్టి వున్న పెదిమలు విడివడ్డాయి. పమిటచెంగును నెత్తిమీదికి లోక్కుని తల దించుకుంది. సిగ్గుపడుతున్న అతని కళ్ళను చూచింది. "తిప్పరా రిక్తా" అంది. ఓప్రక్కకు జరిగి ప్రక్కనున్న చోటును చూపుతూ పురుషునితో "ఎక్కండి"అంది.

అతడు చెంగున గంతేసి రిక్తా ఎక్కి కూచున్నాడు. రిక్తా వెనక్కు తిరిగి గణగణమంటూ పోయింది.

*

*

*

ఇది "కథానిక"కు ఒక మచ్చుతునక. ఇంత చిన్న కథానికలను మనం ఎంతో అరుదుగాగాని చూడం. అందువల్ల "ఇదీ ఒక రచనేనా?" అనే అలసభావం, అనుమానం అనేకులకు కలుగుతుంది. కాని, రచనను పేజీలసంఖ్యనుబట్టి కొలవగూడదు. వెయ్యిపేజీల నవలలో గ్రహించదగిన విశేషం ఏమీ వుండకపోవచ్చు. మూడువాక్యాల కథానిక మనల్ని మూడురోజులు ఆలోచింపజేయవచ్చు. కనుక ఏ రచననైనా వైశాల్యాన్నిబట్టి గాక విషయపుష్టినిబట్టి తరతమాలు నిర్ణయించుకోవలసివుంటుంది.

పైన వ్రాసినది పూర్తిగా, అన్నివిధాలా "కథానిక" అందులో ఒకే సంఘటనతో విషయం చెప్పబడింది. ఆ విషయం ఒకరిద్దరి మనస్తత్వాలను తెలియజేస్తూంది. పరిసరాల ప్రభావంతో మానవుల మనస్తత్వాలు ఎంత త్వరగా మారుతాయో చిత్రిస్తుంది. ఇంకా కాస్త ఆలోచిస్తే—

ఒక ఆదర్శాన్నికూడా ప్రతిబింబిస్తూన్నది. ఈ విషయాన్ని చెప్పడంలో క్లుప్తత వుండడంవల్ల—నిగూఢమైన శైలి ఏర్పడింది. అంటే వాతకులు ఒక్కొక్క వాక్యాన్ని గుర్తించి ఆలోచించుకుంటూ విషయపు లోతును గ్రహించవలసిన శైలి అనుసరించబడింది. ప్రతివాక్యానికీ స్థూలంగా కనిపించే అర్థాన్ని మించిన విశుద్ధత అర్థం లోపింపజేయబడింది.

మరొకసారి ఈ కథానికను చదువుతూ ఆయా అక్షణాలను గమనించండి. ఇంత తక్కువలో యిన్ని సౌష్ఠవాలు చేకూరినందున ఇది విజయవంతమైన రచన అనబడుతుంది. ఈ పరిణతి, ఈ నిగూఢత్వం ముందు ముందు ఉదాహరణల ద్వారా యింకా తేలికగా అర్థంచేసుకోవచ్చు.

కథ ప్రాయడం ఒక యెత్తు—వానికి తగ్గ పేరును పెట్టడం మరొకయెత్తూను. ఉత్తమమైన కథకు ఏపేరు పెట్టినా దాని విలువ మారదు అని అనేకమందినమ్మకం. కాని, పేరును బట్టి కథకున్న విలువ పెరిగడం లేదా ఆకర్షణ పెరిగడం జరుగుతుందనే సత్యాన్ని ఎవరూ కాదనరు. ఈకారణంగానైనా “పేరుకు” తగు ప్రాధాన్యత నీయక తప్పదు. ఒక్కసారి “పేరు”వల్ల కథలో ఉద్దేశింపబడిన విలువలు వికృతం కావడం కూడా కద్దు. ఈ సంగతి మీకు ముందు ముందు వివరిస్తాను.

ఇప్పుడు మనం చెప్పుకున్న “కథానిక”కు ఏ పేరు తగిలుతుందో చూద్దాం. దీనిముఖ్యాశయం ఆ స్త్రీలో కలిగిన మార్పును సూచించడమే గనుక “మార్పు” అనే పేరు సరిపోతుంది. కొందరికి సులభమైనపేర్లు నచ్చకా, నోటినిండా పలికే మాటలపై మోజువల్లా పెద్దపెద్ద పేర్లకోసం శ్రమపడ

తారు. ఇది అనవసరం. నిరాడంబరత్వమూ, సూక్ష్మతా పాఠకులకు సూటిగా అర్థమై ఆప్యాయతను పొందుతాయని వీర్లు గ్రహించాలి రచనల గొప్పదనం భాషా పాండిత్యాన్ని బట్టి గాక భావపాటవాన్నిబట్టి ఏర్పడుతుందనేది వీరు గుర్తుంచుకోవాలి.

కాగా; ఈ “కథానిక”కు ‘పరివర్తన’ అనే శీర్షిక చుంచడం తప్పఅవుతుంది. ఈ పదానికి ‘మార్పు’ కంటే లోతైన అర్థంవుంది గనుక వృథాపుచ్చడమవుతుంది. పురుషుడు చేసిన అవమానానికి అలిగి వెళ్ళిపోతున్న స్త్రీ—మళ్ళీ పురుషునివై పే మళ్ళింది గనుక, దీన్ని “తిరుగుముఖం” అనీ, “హిందూసతి”, “భారతసారి”, “అడవి”, “బానిస”, “దాలి గుంట”, “కుక్కబుద్ధి”, “పైదోడు”, “ధర్మపత్ని” “సుశీల” “దాష్టికవిజయం” మొదలైన అనేక పేర్లతో పిలువవచ్చును. కాని, యీ పేరులకు తగినంత ‘నొక్కిచెప్పడం’ యీ కథానికలో లేదు.

ఆమె మార్పుకు కారణాన్ని సూచిస్తూ “సిగ్గుచేత” “—హవ్వ! లోకం—”; “ఎమనుకుంటారు?!” “నవ్వు తారని”, “లోకానికి లోబడి” మొదలైన శీర్షిక లుంచడం చమత్కార పద్ధతి. లేదా ఆ మార్పుకు కారణాన్ని గ్రహించ మని పాఠకులకు సూచించే—“కారణం”, “కారణం?” “ఎందువల్ల?”, “ఎందుకనో!” వంటిపేర్లుకూడా పెట్టవచ్చును. ఆ యీ పేర్లుపెట్టేటప్పుడు కొన్నికొన్ని విరామచిహ్నాలనుబట్టి కూడా అర్థాలు మారుతాయని వై ఉదాహరణలనుబట్టి గ్రహించాలి.

అయితే:—పేరుపెట్టినతర్వాత కథ వ్రాసిన తర్వాత పేరుపెట్టాలా—అనేదికూడా ఆలోచించవలసిన సమస్య. ఒక ప్రత్యేకోద్దేశాన్ని పాఠకులలో కలిగించడం కోసమే మనం రచిస్తాం. ఆ ప్రదేశాన్ని చిత్రించడానికి ఆరు వైన సంఘటనలనూ, వ్యక్తులనూ, మాటలనూ కూర్చడం వల్లనే రచయిత కృతకృత్యుడవుతాడు. అందువల్ల మనం చెప్పదలచిన విషయానికి తగిన శీర్షికను ముందే వ్రాయడం మంచిది. అలా పేరుపెట్టుకోవడంవల్ల దానికి తగినట్లు రచనలో 'నొక్కి-చెప్పడం' కోసం మనం ప్రయత్నిస్తాం. ఆ పేరు మన కొక 'ఒరవడి' (మేలుబంతి) వలె సాయపడుతుంది. ఉద్దేశాన్నిమించి అటూయిటూపోకుండా నడిపే చుక్కానిగాకూడా సాయపడుతుంది. కనుక, ముందే పేరును ఎన్నుకోవడం ఉత్తమపద్ధతి.

అలాగాక, కథను వ్రాసినతరువాత పేరును ఎంచుకోవడంవల్ల—నిశ్చితాభిప్రాయంలేకుండా కథకుడు రచన చేసినట్లూ, మధ్యమధ్య స్వైరవిహారి అయినట్లూ విమర్శనా దృష్టిగలవారికి తెలుస్తుంది. ఇది అరుదుగా అనుసరించవలసిందేగాని, ఉత్తమ పద్ధతికాదు.

ఒకనాడు ఉదయం బంధువులను సాగనంపడానికి బస్ స్టాండుకు వెళ్ళి, ఆలస్యమైనందువల్ల హడావుడిగా తిరిగివస్తున్నాను. బజారులోని మానవప్రవాహాన్ని గమనించకుండా తలొంచుకుపోతున్నవాడినల్లా “ఆగూ-ఆగవోయ్” అనే గాపుకేకలు వినిపించేసరికి ఆగిపోయాను నన్నే ఎవరైనా పిలుస్తున్నారేమోనని చుట్టూ చూచాను. అలాటి సూచనలేమీ కనుపించలేదు.

ఇంతలో నా కెదురుగా పరుగెత్తుకొస్తూ ఓ పురుషుడు “ఆగవోయ్-ఆగూ” అని చెయ్యెత్తి అరిచాడు. ఎవరినా అలా కేకలేస్తున్నాడని వెనుదిరిగి చూచాను. పదిగజాల దూరంలోవున్న రిక్తామీది స్త్రీ ఒకామె ఇటుతిరిగిచూచింది. మళ్ళీ అటుతిరిగి రిక్తావాడిని ‘హా’మృన్నట్లు బన్ స్టాండ్ వైపునైగ చేసింది. ఇంతలో కేకల పురుషుడు ఆ రిక్తాను సమీపించి “వెనక్కి తిప్పవోయ్-తిప్పు” అనడం నాకు స్పష్టంగా వినిపించింది. కాని, ఈ మాటల్లో వెనుకటి ‘గాపు’ తనంలేదు; ఏదో ‘అవసరం’ ధ్వనించింది.

రిక్తావాడు తటపటాయిస్తూ స్త్రీవైపు చూచాడు ఆమె “ఆపవద్దు-పోనియ్, త్వరగా” అని వాడిని గద్దించింది వాడు వాహనాన్ని లాగసాగాడు. అరగజమైనా కదలక

ముందే పురుషుడు దాని చక్రాన్ని పట్టుకుని ఆపాడు. “వద్దు-
నామాటవీను-పోవద్దు ! ఇంటి కేళదాం, రా—” అని శ్రీ
ముఖంలోకి జాలిగా చూచాడు. ఆమె పమిటచెంగును విగ్నా
సంగా రెండో భుజంమీదికి లాక్కుని - “నీ యిల్లు నా కళ్ళి-
ల్లేదు. నే నానిను. సిగ్గులేకుండా ఏ ముఖంపెట్టుకు అడుగు
తున్నావ్ —రమ్మని ?” అని, “పోనియ్యరా, రిక్నా” అంది,
ఆజ్ఞాపనగా.

ఆ పురుషుడు అటూయిటూ బిక్కుబిక్కుమంటూ
చూచాడు. అప్పటికే, నా వంటి పదుగురూ ఈ సంఘటనని
మితగా చూడ జేరారు. అతడు ముఖానపట్టిన చెమటతుడుచు
కుంటూ—“చూడు, నలుగుర్లోనూ నగుబాటు. న న్నిట్లా అభాసు
పాలుచేయడంన్యాయమేనా?” అని ప్రాధేయపూర్వకంగా
చేయిజాపాడు. ఆమె ఆ చేతిని విదిల్చికొట్టి, అతనివైపు చూడ
కుండా “అబ్బ-ఎన్ని తియ్యనిమాటలై నా చెబుతారు. నే చెప్పిన
మాట సాగనపుడు, నే నెందుకుండాలో?” అంది పెదిమెలు బిగ
బట్టి. విసుగ్గా రిక్నావాడికే చూచింది.

పురుషుడు ఆతురతతో “అలా కాదు. అట్లా అనుకోకు
...ఇక నువ్వుచెప్పినట్లే చేద్దాం. నీ మాట కాదనను...పోదాం
పద” అని చెప్పాడు. ఆమె ‘పూఁ’ అంటూ, పెదిమెలు సడలిం
చింది. అతడు సంతోషంగా “పదవోయ్-రిక్నా-ఇంటికితిప్ప”
అన్నాడు.

రితూ వెనక్కు తిరిగి గంట గణగణ మోగించుకుంటూ సాగింది. పురుషుడు పరుగువంటి నడకతో అనుసరించాడు—మా వైపు ఒక విజయవిలసితమైన నవ్వు విసరి.

ఇది “కథానిక”కు మరొక ఉదాహరణ. మొదటి పద్ధతికి, ఈ పద్ధతికిగల తేడాలను జాగ్రతగా పరిశీలించండి. ప్రతివాక్యమూ ఎలాటిమార్పులు చెందినదో ఆ మార్పుల వల్ల కథాశయం ఎలా మార్పు చెందినదో గమనించండి. మొదటికథలోని స్త్రీ-పురుషుల తత్వాలకు, ఈ కథలోని స్త్రీ పురుషుల తత్వాలు పూర్తిగా విరుద్ధాలు. జరిగిన ఒకే సంఘటనను ఇలా విభిన్నంగా చిత్రించవచ్చు. ఈచిత్రణలో ఎక్కడ ‘నొక్కి-చెప్పడం’ జరిగిందో ఎక్కడ గుణగణనూచన చేయబడిందో బాగా గమనించాలి.

ఈరెండు విధానాలలోనూ ఒకటి మంచి, ఒకటి చెడూ అనిలేదు. రెండూ సమానఘాయాకి చెందినవే. కాని ఉద్దేశాలు విభిన్నాలు. మొదటివిధానంలో పురుషుడు కోపిష్టి, దాష్టీకుడు తప్పుచేసినవాడు. స్త్రీ అభిమానంగల సాత్వికురాలు. ఈ కథానికలోని పురుషుడు సాత్వికుడు కాగా స్త్రీ కోపిష్టి, గర్విష్టి, మంకుషట్టుగలదీ అయింది. ఈ విభిన్న చిత్రణలో అనుసరింపబడిన మార్పులు స్వల్పాలు. అందువల్ల రచయిత తాను వాడే పదాలనూ, వాక్యాలనూ ఎంతో తూచి తూచి వాడవలసి వుంటుందని గుర్తించాలి. దీన్ని గుర్తించని రచయిత ఎలాటి పేలవరచనలు చేస్తాడో మీకు ముందుముందు తెలుస్తుంది.

ఈ రెండు పద్ధతుల “కథానిక”లలోనూ గల ప్రతి వాక్యమూ, సూచనా ఏ ఏ ప్రయోజనాలకోసం రచించబడిందో విమర్శకంగా ఆలోచించండి. రెంటికీగల పోలికలు ఎన్ని వున్నాయో, భేదాలుకూడా అన్ని కనిపించితే నా ప్రయత్నం ఫలించినట్లే. దీనికి మీరు యీ కథానికలను రెండుమూడు సార్లు చదవవలసివుంటుంది. అలాచదివి మీ విమర్శనాశక్తికి పదునుపెట్టుకొని ముందుకు చూడండి.

ఈ కథానికకు “మార్పు” అనే మునుపటిపేరు బొత్తిగా అతకదు. దీనికి “విజయయాత్ర” అనే శీర్షిక తగిపోతుంది. ‘విజయిని’ ‘విజయిని?’ ‘సాధించింది’ ‘మాటకోసం’ ‘మగువ మనసు’ ‘కోపతాపాలు’ ‘పర్యవసానం’ మొదలైనపేర్లు ఏవి తగిలించినా యీ ‘కథానిక’ కు సరిగా అతకవు. “ఆమెపట్టూ అతనిగుట్టూ” అనే శీర్షిక బాగుంటుందిగాని, కథలో నిగూఢత లేకుండాతేల్చివేస్తుంది. పాఠకులు ఆలోచించే అవసరం అంతగా లేకుండాచేస్తుంది. అందువల్ల “విజయయాత్ర” యీ కథానికకుతగ్గ శీర్షిక.

ఉదయం ఏడు గంటలకు కాఫీకని వెళ్ళినవాడిని, మిత్ర్యేలతో బాతాఖాసేవేస్తూ తొమ్మిదిగంటలు కొట్టేవరకూ యింటివద్ద కూరలు తేలేదన్న సంగతి గుర్తురాకుండా కూర్చున్నాను గృహవసరాలు గుర్తుకొచ్చేసరికి మిత్రులవద్ద శెలవు తీసుకుని యింటికి బయలుదేరాను. గృహిణి ఎంత విసుక్కుంటుందోననే ఆదుర్దాతో చకచకా నడచిపోతున్నాను.

అలాటి సితిలో మళ్ళీపు తిరిగేసరికి ఎదురుగా వస్తున్న రిక్వాను డీకొన్నంతపనయింది. రిక్వావాడు జరున ప్రక్కకు తిరిగి రక్షించాడు. నేను గాభరాపడి వాడినిచూచేసరికి, వాడు “గంటకొడతాంటే యినపట్టంలా” అన్నాడు కోపంగాను, విసుగ్గా నేను సమాధానం. చెప్పకముందే రిక్వాలోని స్త్రీ “పదరా. రైలు పైమయిందీ” అని వాణ్ణి గద్దించింది. వాడు మళ్ళీపు తిరుగసాగాడు.

ఇంతలో నా కెదురుగా పరుగెత్తుకుంటూ ఓ పురుషుడు వస్తూ-“ఆగూ-ఆగవోయ్” అని అరిచాడు. రిక్వావాడు మలుపు తిరగబోతూ ప్రక్కకు, పురుషునివేపు చూచాడు. ఇంతలో పురుషుడు రిక్వాదగ్గరకుచేరి “తిప్పు-వెనక్కి” అని గర్జించాడు. ఆమె పళ్ళుకొరుకుతూ - “వద్దు - పోనియ్ ముందుకు” అంది. రిక్వావాడు లాగబోయాడు.

పురుషుడు దాన్ని కదలకుండాపట్టుకుని—“వద్దు... రమ్మంటూంటే, నిన్ను కాదూ? ఏమిటీమూర్ఖం! ఇంటికితిరుగు” అని స్త్రీని ఆజ్ఞాపించాడు. ఆమె పమిటచెంగును పురుగున్నువిడి లించినట్లు దులిపి, మళ్ళీ భుజానసర్దుకుంటూ—“నేనా”ను... ఇక నా కక్కడ శూణం సరిపడదు. ఇక నేను నోరుమూసుకు పడుండలేను. ఇక న న్నాపి లాభంలేదు.” అంది.

అతడు “ఇదుగో, నే నెందుకు చెబుతున్నానో విను. లేక పోతే—” అని గర్జించాడు. ఆమె తోకతోక్కిన త్రాచులా చూస్తూ—“ఏం చంపేస్తావా! చంపు. రోజురోజూ నరక యాతనపడేకంటే ఒక్కసారిగా చచ్చిపోతేనే హాయి” అంది. అతడు పట్టునూరుతూ అటూఇటూ చూచాడు—దేని కోసమో వెదుకుతున్నట్లు. ఆమె “పోనివ్వరా రిక్తా” అంది ఈలోగా నావలెనే యీ దృశ్యాన్ని చూస్తున్న జనం విక వికా నవ్వించి.

పురుషుడు నడుంవిరిగినట్లు, సీరసంగా “ఇదుగో చూడు— నలుగురూనవ్వుతున్నారు. మనం యిట్లా వీధి కెక్కడం ఇద్దరికీ మంచిదికాదు... పద, యింటికిపోయి అన్నీ సర్దుబాటుచేసు కుందాం” అన్నాడు ఆమెతో. ఆమె చెంగుతో శరీరాన్నంత టిసి కప్పుకుంటూ, భయం భయంగా—“తీసుకెళ్ళి మళ్ళీ చెరలుపెడితే—” అంది. అతడు “లేదులేదు. మళ్ళీ నిన్నే మన్నా అంటే, ఒక్కటే” అన్నాడు.

“సరే, ఇట్లా రండి” అని తన పక్కను చోటు చూపింది. అతడు ఛెంగున రిక్తానెక్కి కూర్చుంటూ, పోనియరా, వెనక్కి—” అన్నాడు.

• రిక్తా సంతోషంగా గంటమోగుతూ తిరిగిపోయింది. ప్రేక్షకుల్లాగా నిలచిన అస్పదాదుల మొఖాలు మతాబాలయినయ్య.

♦ ♦ ♦ ♦

ఈ ‘కథానిక’ కు ‘తెగనిసంబంధం’ ‘అటూపోటూ’ ‘పొంగుతగ్గి’—వంటి శీర్షికలుపెట్టవచ్చు. ‘మార్పు’ గాని, ‘విజయయాత్ర’ గాని అంతగా ఇముడవు.

ఈ విధానంలో ఆ స్త్రీ పురుషుల మనస్తత్వాలు సమాన ఉజ్జీలుగా చిత్రించబడ్డాయి వారిరువురూ కోపమూ, తాపమూ, స్వాతిశయమూ ఉన్నవారే. ఇద్దరూకూడా లోకానికి జడిసి మసలుకునేవారే. ఇద్దరిమధ్యా ఎంత వైమనస్యం ఉన్నప్పటికీ—ఆవేశపుపొంగు చల్లారిన తర్వాత అన్యోన్యంగా సర్దుకుపోయే స్వభావంగలవారు. ఎదులోనూ ఒకరి కొకరు తీసిపోరు.

లోగడ వివరించిన విధానాలకూ, యీ పద్ధతీకీగల తేడాలనుకూడా జాగ్రత్తగా అవగాహన చేసుకోండి.

ఆరోజున కూరలు కొనుక్కుని తిరిగివస్తూ—గ్రంథాలయంలో వేపరు చదవబోయి దాన్ని వదలలేక కూర్చున్నా తీరా తొమ్మిదిన్నర అయ్యేసరికి ఆఫీసుకు వెళ్ళటానికి సిద్ధమవాలని గుర్తుకొచ్చి, లేచి, ఇంటిముఖంపట్టాను. నేను తేస్తున్న కూరలు గృహిణి వండేదాకాకూడా వ్యవధివుండదు. ఏ పచ్చడి మెళుకులో నోట కుక్కుకుని పోవాలి గదా అని చికాకు మనసుతో నడుస్తున్నా నేమో “ఆగూ, ఆగవోయ్” అనేకేక ఎవరిదో చెవుల్లో మోగేవరకూ పరిసరాల గమనికే లేదు.

నా ప్రక్కనుంచి సుడిగాలిలా దూసుకుపోయిన పురుషుడు మళ్ళీ అలాగే కేకపెడుతూ పదిగజాలదూరంలో అటు వేపు వెళ్తున్న రిక్తాదగ్గరకు వెళ్ళి చేత్తోపట్టుకుని ఆపాడు. ప్రయాణమై రిక్తాలో వెళుతున్న స్త్రీ ఏదో మరచివుంటుందనీ, ఈ పురుషుడు దాన్ని అందించడానికి యిలా పరుగెత్తుకొచ్చి వుంటాడనీ అనుకుని నా తోగ్గవను పోబోయాను.

ఇంతలో ఆతడు రిక్తావాడిని “ఏరా, కేకలేస్తూంటే వినపడ్డంలా? ఆపమంటే ఆపకుండా ఒకటే లగూ తీస్తున్నావే—తిప్పు-వెనక్కి-తిప్పు” అని గద్దించడంవినిపించింది. ‘ఆ రిక్తావాడు ఆ పురుషుణ్ణి తప్పుకుని, ఆ స్త్రీని మోసపు ఉద్దేశంతో మారు తోగ్గవను లాక్కుపోతున్నాడు గావల్ను—దొంగవెధవ’ అనుకుని—వాడికి జరిగేలా స్త్రీని చూద్దామని నిలచిపోయాను.

కాని, రిక్తాలోనిస్త్రీ “వద్దు, పోనియ్ రా ముందుకు” అని రిక్తావాలాని ఆజ్ఞాపించడం నాకు ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. ఇదేదో తెలుసుకోదగిన సంఘటనే ననిపించింది.

పురుషుడు కదలబోతున్న రిక్తావాణ్ణి అవతలికితోస్తూ “పోరా వెధవా” అన్నాడు. స్త్రీ కనుబొమలుచిటిస్తూ “ఏమి టీ దౌర్జన్యం! నాదోవను నన్ను పోనీయకుండా ఎందుకీ రభస?” అంది. పురుషుడు “చెబుతున్నకొద్దీ నీ ఆగడం మరీ ఎక్కువయిందే! నడిబజారులో నన్ను ఎదిరిస్తావా? ఏం జూసుకునే నీ పొగరూ?” అన్నాడు పళ్ళుకొరుకుతూ.

స్త్రీ—“ఏ, మీరు పొమ్మని గెంటేసినా మీ చూరు పట్టుకునే వేళ్లాడాలా? నా ఖర్తేం కాలిపోలా. మా కన్నా రింకా బతికేవున్నారు. మీకు లేకపోయినా వాళ్ళకి నామీద ప్రేమ వుంది. నా పొట్ట కింత కూడు వెయ్యలేకపోరు” అన్నది పమిట చెంగుతో శరీరాన్ని బిగించుకుంటూ. పురుషుడు—“ఏడ్చువులే—వెధవ బింకమూ నువ్వును. ఏదో కోపంలో పొమ్మంటే, అదే పట్టుకుని యిలా ప్రయాణమౌతావా... పద యింటికీ” అని, ఆమెజవాబుకోసం ఎదురుచూడకుండానే రిక్తావాణ్ణి “తిప్పుకు పదరా” అని పురమాయించాడు. ఆమె “అమ్మో—నేనాను. చీటికీ మాటికీ అదిరించి బెదిరించి చెయిజేసుకునే మీతో ఇక కాపురంచెయ్యలేను—నన్ను మీ రిక బతకనివ్వరు. నేనాను” అంటూ, వణికిపోతూ, చుట్టూజేరిన నాబోటివాళ్ళవేపు బెదిరిన లేడిలా చూచింది.

ఆ పురుషుడు—“లేదులేవే—నువ్వు లేకుండా నేను మాత్రం వుండగలనా? ఏవో మొగాళ్ళకీ చిరుబురుమంటే—యింత యిదిజేస్తే ఎట్లా చెప్ప. ఇకనుంచీ నిన్నేమీ అననగాని—పోదాం పద” అని సముదాయించాడు. ఆమె “సరే పదండి. ఈసారి యిట్లాచేస్తేమాత్రం ఒక్కక్షణం వుండలేను, అంతే” అన్నది. “సరేలేమ్మన్నానుగా” అంటూ అతడు వెనక్కు తిరిగాడు. రిక్తా వెంటబడించింది.

* * * *

ఈ కథానికకు “అనుకంప”, “భయం—నయం” అనే పేర్లు లగిపోతాయి. 4వ అధ్యాయానికి నిర్ణయించుకున్న పేర్లుకూడా పెట్టుకోవచ్చు.

ఈ విధానంలో జరిగిన మార్పులు మరీ ఎక్కువగా వుండడం గమనించదగ్గది. కథావస్తువు ఒకటేఅయినా, ఆదర్శం లేక ఉద్దేశం ప్రతిఅధ్యాయంలోనూ ఎలా మారుతున్నదో ఇప్పుడు మీరు సులభంగా గుర్తించగలుగుతారు. ఈ కథానిక లోని పాత్రల మనస్తత్వాలు మరోరకానివిగదా. పురుషుడు కోపిష్టి, దాష్టికుడు, అహంభావుకుడే గాక—భార్యనుకొట్టే రాక్షసుడనికూడా తేలుతూంది. కాని యింతటి వికృత మనస్తత్వంవెనుకా, అతని మనసు అంతరాంతరంలో ఆమె మీద విడువలేని ప్రేమకూడా వున్నట్లు తేలుస్తూంది.

ఆ స్త్రీ అనేక బాధలుపడి, భర్త గెంటివేయడంచేత మనసును రాయి చేసుకుని నిర్జీవంగా పుట్టింటికి పోతున్న అభిమానవతిగా చిత్రించబడింది. ఎన్ని బాధలు పెట్టినా భర్త ప్రేమను తృణీకరించలేదని హిందూపత్నిగా ఆమె మన సానుభూతిని పొందుతూంది.

ఈ ముఖ్యాంశాలలో విభిన్నపద్ధతులేగాక — మొదటి పేరాలో కథకునికి యీ సంఘటన దృష్ట్యేకీవచ్చిన విధానం కూడా ప్రతి అధ్యాయంలోనూ ఎలా మారుతున్నదో మీరు గుర్తించేవుంటారు. ఈ ప్రారంభంవలెనే ముగింపుకూడా బహువిధాలుగా వుండడాన్ని గమనించండి.

(గత అధ్యాయంలోని కథానికనే 6 పేరాలవరకూ మళ్ళీ చదవండి. చివరిపేరాకుబదులుగా ఈ క్రిందిపేరాలు చేర్చదాం.)

ఆ పురుషుడు—“ఇదుగో- ఏదైనా తెగేదాకా లాగ్నూ డదు తెలుసా. నోరుమూసుకుని ఇంటికి పద. లేకపోతే నా చేతులో చావుమూడిందే—అంతే” అంటూ పైపంచె తీసి నడుముకుబిగించుకున్నాడు. నేనా జరగబోయేరాక్షసాన్ని ఊహించి సహించలేక, చరచరా వెళ్ళి “ఏయ్, ఏమిటయ్యా ఈదౌర్జన్యం! కట్టుకొన్న భార్య నెవరైనా యితగా గొడ్డులాగా చూస్తారా? మగవాడివిగదాలని నీ పశుబలమంతా ఈ అబలపైన చూపిస్తావా? చాలుచాల్లేవయ్యా. అందుకనే ఆమె నీతో కాపరం చెయ్యలేక వెళ్ళిపోతానంటోంది. పోనియ్యవయ్యా—వనులు’ అని తీవ్రంగా హెచ్చరించాను. జనం దగ్గరకువచ్చి అతన్ని తలొకమాటా అంటూ ఆమెను వెళ్ళనీమన్నారు.

అతడు వికటంగానవ్వి “అయితే—ఇది కట్టుకున్న నాతో కాపరంజెయ్యక నీతో చెయ్యడానికిటయ్యా పోతున్నదీ? నా పెళ్ళాన్ని నా యిష్టంవచ్చినట్లు చేసుకుంటాను. మధ్య మీ రెవ్వరయ్యా వదిలెయ్యమనేందుకూ? మీ పెళ్ళాల్ని వదిలెయ్యమంటే మీరు వదిలేస్తారా ఏంటి?” అని తుపుక్కున వుమ్మేళాడు. నా నోరు నొక్కుకుపోయింది. ఇంకా మాట్లాడితే చెయిజేసుకునేటట్టు కనపడ్డాడు.

జనంలో ఒకరు—“ నీపెళ్ళామయినందుకు నువ్వు చంపుతానంటే ‘లా’ ఒప్పుకోదు. ఆవిడఇష్టం లేకుండా నువ్వు

లాక్కు వెళ్ళావా—పోలీసుల కిప్పుడే రిపోర్టిచ్చి, కూర్చొంటి (రాక్షసం) నేరంకింద అరెస్టుచేయిస్తాం—జాగ్రత్త” అని హెచ్చరించారు.

ఆ పురుషుడు పట్టు పటపటకొరుకుతూ, పెదాలుకరచు కునీ, అణచుకుంటున్న క్రోధస్వరంలో—“ఏమే, మెదలకుండా ఇంటికొస్తావా—లేకపోతే నన్ను జైలుకిపంపాలనుందా?” అని అడిగాడు. ఆమె హఠాత్తుగా దెబ్బతిన్న లేడిలా—“జైలుకా? మీరే! వద్దు వద్దు...వస్తా పదండి” అంది.

రిక్సాతిరిగింది. మా ముఖాలు ముడుచుకున్నాయి.

* * * *

ఈవిధంగా కథాసంవిధానం మారేసరికి—ఉద్దేశాలు కూడా మారుతయ్. ఇందులో పురుషుడు ఎంతదాష్టీకుడయినా అతడు జైలుకెళ్ళడానికిగాని, నిందపడడానికిగాని ఒప్పుకోని స్త్రీలుంటారని తెలుస్తూంది. వైగా అలాంటి స్త్రీలకు సానుభూతి చూపేవాళ్ళు నిర్విణ్ణులయ్యేట్లు—తనమేలుకంటే, భర్త పేరు ప్రతిష్ఠలకే దోహదమిచ్చేటట్లు ప్రవర్తించారని తెలుతూంది.

ఇటువంటిమనస్తత్వానిరూపణ అభ్యుదయాశయాలకు సరిపడకపోయినా—వాస్తవాన్ని చిత్రించడమే అవుతున్నదిగనుక దీన్ని మంచికథానిక అనకుండావుండలేము.

ఈ కథానికకు “దాసోహం” “అంతరం” అనే శీర్షికలు బాగుంటాయి. ‘ఆమె ఎన్నిక’ అనే శీర్షిక ఇంకా సూటిగా వుంటుంది. వెనుకటి అధ్యాయాల్లో పేర్కొన్న పేర్లు ఎలా పేలవంగా వుంటాయో చూడండి.

(ఈసారి గత అధ్యాయపు కథానికలాని చివరి రెండు పేరాగా నడలివేసి, ఈ క్రిందివిధంగా కలుపుకొండి.)

ఆ పెద్దమనిషి అలా బెదరించేసరికి, యీ పురుషుడు పట్ల పటపటకొరుకుతూ—“ఆ! నన్నే అరెస్టుచేయిస్తావా? రా, చూద్దాం” అంటూ, చొక్కాచేతులు పైకిమడిచాడు. పెద్దమనిషి—“ఏం, కొడతావా? కొట్టు చూద్దాం” అంటూ ముందుకు వచ్చాడు.

పురుషుడు “ను వ్వడ్డు రా, చెప్తాను” అంటూ స్త్రీ చేతిని పట్టుకుని బడబడా లాక్కుపోబోయాడు. పెద్దమనిషి ఆమె రెండవచేతిని పట్టుకుని—“ఆగవమ్మా—ఏం చేస్తాడో చూస్తాను” అన్నాడు. అతని ధైర్యానికి మా అందరికీ సంతోషం కలిగింది.

కాని;

ఆ స్త్రీ గొంగళిపురుగును విదిలించినట్టు ఆ పెద్దమనిషి చేతిని విసరికొట్టి—“ఛీ! నాచెయ్యి పట్టుకుంటా వేమిటయ్యా, ఛీ” అని భర్త వెంట నడచివెళ్ళింది. రిక్సావాలా వెంటబడి డబ్బు లడిగాడు. భర్త జేబులోంచి రూపాయినోటు తీసి వాడి కిచ్చాడు. ఆ స్త్రీ పురుషులు చెట్టాపట్టాలు పట్టుకుని వెళు తూంటే నేనూ, అడ్డొచ్చిన పెద్దమనిషి, తతిమ్మవారూ కూడా తెల్లమొఖాలువేశాం.

ఈ మార్పిడివల్ల కూడా ఆ స్త్రీ—ఎన్ని బాధలు పెట్టి నప్పటికీ భర్తతో కాపురంచేయడానికే తలొగ్గేవ్యక్తి, తన తరపునే అయినా ఇతరులు జోక్యం కలిగించుకొని, భర్తను మోదలించడానికి ఇష్టపడనిదీ అని తేలుతూంది.

ఈ కథానికకు కూడా క్రిందటి అధ్యాయం చివర సూచించిన పేరులే పెట్టవచ్చు.

ఈ భార్యభర్తలు సేషిప్టిక్ టెంపరమెంట్ (శారీరక బాధలద్వారా ప్రేమను అనుభవించే మనస్తత్వం) గలవారుగా చిత్రించాలంటే, ఆ పురుషు డామెను కొన్ని దెబ్బలు కొట్టి నట్లూ; ఆమె అమాంతం అతన్ని కొగలించుకుని 'ఇంటికి పోదా'మన్నట్లూ యీ కథాంతాన్ని మార్పుతారు— సెక్సాలజిస్ట్ కథకులు.

ఈ మాదిరిగా చిన్నిచిన్ని మార్పులవల్ల యిదే కథను అనేక రకాలుగా వ్రాయ వీలుంది. మీరు ఊహించి మరికొన్ని రకాలుగా వ్రాసుకుని చూడండి. ముందు అధ్యాయాలలో పెద్దపెద్ద మార్పులతో విభిన్నమైన ఉద్దేశాలతో యిదే కథను ఎలా వ్రాయవచ్చునో చూద్దాం.

ఎందుకనో - ఆ దృశ్యం చూడగానే నాకు సీతా ద్రౌపదీ గుర్తుకొచ్చారు. అణయుగంలోకూడా పురాణ యుగపు సంఘటనలు జరిగే అవకాశం వున్నదా, లేదా అని నేనాలోచించనేలేదు

కాఫీకని అప్పుడే బయలుదేరి రోడ్డుమీదికొచ్చాను. అతివేగంగా పడమటివేపు పరుగెత్తుతున్న నరవాహనంలో వెనక్కు-చూస్తున్న స్త్రీ ఒకామె కనిపించింది. ఆమెముఖంలో భీతి, కళ్ళలో నీరూ, నుదురుమీద రేగినజుత్తు చూచేసరికి రావణునివాహనంపైనున్న సీత గుర్తుకొచ్చింది. ఇంతలో కూర్చున్నపునుంచి ఒకపురుషుడు హుటాహుటా పరుగెత్తు కొస్తూ-“ఆగూ-ఆగవోయ్” అని కేకలేయడం చూచాను. అతడు దగ్గరకొస్తూ“ఆపవోయ్ రిక్షా”అని అరిచాడు. నాభావన దృఢమైనందుకు నాకే ఆశ్చర్యంవేసింది. ఆ రిక్షావాడు రావణుడూ, ఆమె సీతా, పురుషుడు రక్షింపవచ్చిన రాముడూ ననుకున్నాను.

పురుషుడు రిక్షాచక్రాన్ని గట్టిగాపట్టుకుని “తిప్పవోయ్ వెనక్కి” అన్నాడు. ఎంత సహనం! నాలుగుతన్నక-ఆ రావణుణ్ణి మర్యాదగా సంబోధిస్తున్నాడే యితడూ!!.

ఇంతలో స్త్రీ-“వద్దు. పోనియ్, ముందుకి” అంది. నా ఆలోచనలు అమాంతంగా పేకమేడల్లా కూలిపోయాయి.

పురుషు డామోతో “వద్దువద్దు. రమ్మంటూంటే—” అన్నాడు ఆమెతో, జాలిమొఖంతో. ఆమె పమిటచెంగును దిట వుగా క్షప్పకుంటూ—“నేనాను. న - కా కాపరం అప్పులేదు” అంది, దృఢంగా—పాపం! అతనితో ఎన్నియాతనలోపడి, విసుగెత్తిన గృహిణి!!

అతడు మళ్ళీ...“ఇదుగో, నా మాట విను. తిరిగి పోదాం పద. ఇదంతా మరచిపోయి, హాయిగావుందాం” అని మృదువుగా చెప్పాడు. ఆశ్చర్యం! అతడు చాలా సామ్యుడుగా వున్నాడే!

ఆమె పెదిమలు తడుపుకుంటూ—“ఎందుకూ—మెత్తమెత్తని కభుర్లుచెప్పి యింటికి వెళ్ళాక మళ్ళీ మామూలు నరకంలో తొయ్యడానికా?” అంది. అతడు మేకవన్నె పులి కావల్సి.

అతడు చొక్కా చేతులు మడుస్తూ “ఇదుగో, మంచిగా చెబితే నువ్వు వినవు. వెనక్కి తిరిగివస్తావా, లేదా?” అని అరిచాడు. నిజం నిజం. అతడు మేకవన్నె పులి.

ఆమె “అమ్మో!...చంపేస్తావు...నేనాను” అని అరిచింది. దెబ్బతిన్న లేడిలా వణికింది. రోడ్డుమీద పోగైన జనం ఆ రాక్షసుణ్ణి ఆపడానికైనా యత్నించరే!

అతడు దుశ్శాసనునిలా ఆమెచేతిని పట్టుకుని రిక్తాలో నుంచి కిందికి లాగాడు “ఊ-పద” అని బరబరా లాక్కుపోతున్నాడు. ఆనాడు నిండుసభలో దౌష్టిచీరలాలించిందాని

కంటే—నడిబజారులో ఈ స్త్రీని యిలా లాక్కుపోవడం ఏం తక్కువ?

నేనీ దౌష్ట్యాన్ని చూస్తూ వూరుకోగలనా? ఒక్క అంగలో వాళ్ళదగ్గరకు వెళ్ళి “ఏమయ్యాయ్, నీ దుర్మార్గానికి ఎదురులేదనా ఆ హాజం? ఆ అబల నెందు కలా బలవంతం చేస్తావు? వదులు.” అని గర్జించాను.

అతడు కళ్ళురుముతూ నన్నూ, చుట్టూవున్న వాళ్ళనీ చూచాడు. ఆమెతో “చూచావా, ఎంత అభాసుచేశావో. నలుగురిలోను నువ్వు నగుబాపై నన్నూ నవ్వులపాలుచేశావు. ఇది మంచిపనేనా?” సోడాపొంగు చల్లబడ్డట్లు మాట్లాడాడు. మేకవన్నెపులి నక్కజిత్తులు నేర్చింది!

ఆమె—“మరి, నామాట చెల్లండి నే నా యింట్లో ఎందుకూ?” అంటూ బుంగమూతిపెట్టింది. మరోసారి నా మనస్సు గతుక్కుమంది. అతడు నవ్వుతూ “లేదులే, ఇక నుంచీ నీ మాటప్రకారమే కానిద్దాం—పద” అన్నాడు

నేను—“నమ్మకమాయ్. తీసుకెళ్ళి కొడతాడేమో” నని ఆపాను. అతడు “చూచావా—ఊళ్లో వాళ్ళంతా నను అగురించి చెప్పుకునేట్టు చేశావు. నే నేం బాధపెట్టాననీ, ఈ శిక్ష?” అని అడిగాడు.

ఆమె చుట్టూచూచింది. “అయ్యో, నా మతి మండా! కాస్తదానికి ఎంత పొరపాటుచేశానూ! పదండి పోదాం” అంది. అతడు రిక్షాచూపిలచి, ఆమెను చేయిపట్టుకు ఎక్కించి.

తానూ ఎక్కి ప్రక్కను కూర్చున్నారు. రిక్తా జయ జయ ధ్యానాలతో వెళ్ళిపోయింది.

డేమిట్! కథ అడ్డంతిరిగింది.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

ఇది వెనుకటి అధ్యాయాలకు పూర్తిగా విభిన్నమైన పద్ధతి కథానిక. ఇందలి పాత్రలలో పురుషుడు మంచివాడు పురుషసహజమైనకొపం అవసరాన్నిబట్టి ఏర్పడినా స్వవిచక్షణతో తగ్గించుకునే ఉత్తముడు. ఆమె అతి చిన్నదానికి కూడా చిరాకుపడి, కుటుంబరీతిలో ఇముడలేస్త్రీ. కాని, పేమ, గౌరవం, లోకజ్ఞానం తక్కువకాదు. ఈ రెండింటికంటే ముఖ్యమైన మూడోపాత్ర ఒకటి వుంది. అది కథకునిది.

ఈ కథకుడు ప్రతిదానినీ ఉత్పేక్షలతో ఊహించే వ్యక్తి. అందువల్ల ప్రతి సందర్భంలోనూ అతడు పాత్రలను మరొకరిగుణంతో వోల్చుతాడు. ప్రతీసారి తద్వ్యతిరేక గుణాలు బయటపడుతుంటాయి. ఎప్పటికప్పుడు కథకుని అంచనాలు తారుమారవుతుంటాయి. ఇందువల్ల కథకుడు, వెర్రివాడని పాఠకులూహించడానికి వీలేదు.

ఈ పద్ధతి రచన పాఠకుల నెంతో ఆకర్షిస్తుంది. ఈ కథానికలోని విషయాదర్శం ఉత్తమంగా చిత్రించబడి ప్రయోజనాన్ని సాధించడమే గాక—పాఠకులలో మరొక ఆలోచననుకూడా రేకెత్తించే శిల్పమిది. ఈ శిల్పంవల్ల—దేని

కైనా మనం తొందరపడి అంచనాలు వేసుకోరాదన్నీ పూర్తిగా సమస్యను పరిశీలించిన తరువాతనే ఒక నిర్ణయానికి రావలసివచ్చిందని వాతకులకు అనగతమవుతుంది. ఈ విధంగా ఈ శిల్పంవల్ల ఈ కథానికవిలువ యింకా హైరుగు తుంది.

దీనిని వ్యంగ్యశిల్పము అనవచ్చును. ఇట్టి రచనలకు శీర్షికలుగూడా వ్యంగ్యధోరణిలోనే వుండడం బాగుంటుంది. కథాంతంలో ఉపయోగింపబడినవాక్యం “డేమిట్, కథ అడ్డం తిరిగింది” అనేపేరు ఫరవాలేదు. “అంతు తెలియని అంచనాలు”, “అలాగటయ్యా?” “ఎంతపనీ!” మొదలైనవాటిని వ్రాసి—ఏది సరిగా అతుకుతుందో చూడండి. “అలాగటయ్యా?” ఎలా వుంది?

అవునట. అందుకేనటా, నాకటా, ఆమెను చూస్తేనటా, జాలట !

మా యింటి కేదురుగా వుంటున్న కుటుంబంలోని ఆ కోడల్ని చూస్తేనే అలా అనిపిస్తుంది. ఎప్పుడూ ఏదో ఒక పని చేస్తూనే కనపడుతుంది. ఆ విపరీతపు పనిభారమూ, ఆ కుటుంబజీవితపు భారమూ ఆమె ముఖంలో ఎప్పుడూ కనిపిస్తూనే వుంటుంది. మా ఆవిడకూడా ఈ విషయంలో మాత్రం నా అభిప్రాయంతో ఏకీభవించింది.

అవునట. అందుకేనటా, నాకటా, ఆమెను చూస్తేనటా, జాలట !

వాళ్లు ఆ యింట్లోకి కాపురంవచ్చి నెలపైనే అయింది. వచ్చిన మరురాత్రినుంచీ కూడా ఆమెనుచూస్తే అలానే అనిపించుతుంది. అత్తగారి అరుపులూ, భర్తగారి గద్దించులూ—నోట్లో గుడ్డకుక్కుకున్నా వినిపిస్తున్న ఆమె ఏడుపు—అందుకేనటా, నాకటా, ఆమెను చూస్తేనటా, జాలట !

ఆ రాత్రి మొదటిఆట సినిమాకు వెళ్ళివచ్చి, భోంచేసి మా వరండాలో పచారుచేస్తున్నాను. ఆ యింటాతడుకూడా అప్పుడే వచ్చినట్లున్నాడు. తల్లి ఏదో చాడీలు గావల్ను చెబుతుంది అతడు భార్యనుగావల్ను గద్దించుతున్నాడు. ఆ సహన శీల గావల్ను బెక్కిబెక్కి ఏడుస్తూంది. అత్తా, భర్తా రాచి రంపానపెడుతున్నారు గావల్ను - అందుకేనటా, నాకటా, ఆమెనుచూస్తేనటా, జాలట !

మర్నాటివువయం ఫలహారం, కాఫీ ముగించి బజారుకు బయలుదేరాను. గుమ్మందిగేసరికి ఆమె యింట్లోంచి చరచరా బైటికివచ్చి, పోతున్న రిక్తానుపిలిచి ఎక్కింది. రిక్తా ముందుకు సాగింది. ఆమె ముఖంలోని దిగులును చూస్తే నేచాలు-కడుపు తరుక్కుపోయింది. అందుకేనటా, నా కటా, జాలట!

నాపనిమీద నేనూ ఆ రిక్తావెళ్ళినవేవే వెళుతున్నాను. నాలుగిళ్లు దాటేసరికి, రావెనుకనుంచి “ఆగూ—ఆగూ” అని కేకలువేస్తూ, పరుగున దూసుకుపోయాడు—ఆమెభర్త. ఆ యింట్లో బాధలుపడలేక ఆమె వెళ్ళిపోతూంది గావల్ను. అందుకేనటా, నాకటా, జాలట!

అతడు “ఆగూ—ఆగవోయ్” అనే కేకలతో రిక్తాను సమీపించి “తిప్ప వెస్కీ” అని ఆజ్ఞాపించాడు. రిక్తావాడు బిక్కమొగంవేసి ఆమెవైపుచూచాడు. ఆమె “వద్దు—పోనియ్ ముందుకి” అంది. అతడు “ఏయ్—రమ్మంటూంటే, నిక్కాదూ?” అనిగద్దించాడు. అందుకేనటా, నాకటా, జాలట!

ఇంతలో నాబోటివాళ్లు పదిమందీజేరి ఏంజరుగుతుందా అని చూస్తున్నారు. ఆమె అందరినీ పరికించి సిగ్గుతోగావల్ను పమిటె తలనిగిడా కప్పుకుంటూ ‘నేనాను. నా మాటే మీకు పనికిరానపుడు—నే నెందుకు ఆ కొంపలో?” అంది—శోకాన్ని అణచుకున్న కోపంతో. అందుకేనటా, నాకటా, ఆమెనుచూస్తే నటా, జాలట!

అతడు—“ఇదుగో, ఎంతచెప్పినా నీపట్టు నీదేగాని మంచి చెడూ లేదా? ముసలావిడస్వభావం నీకు తెలియందా? ఆమె

గుణం అంతేలేమ్మని సరిపెట్టుకుపోవాలిగాని, ఇలా బజారు కెక్కడమా? ఆమెకూడా, ఇంటిపనులన్నీ తనేచేస్తున్నదిగదా. వంటబాగుండకపోతే, నిన్ను కూరలు చేయమని అడిగినందుకూ రాత్రినుంచీ రాధాంతం?” అని అడిగాడు. ఆమె “అయినా చీటికీ మాటికీ గొణుగుతూంటే, మీరూ ఆమె పక్షమేమాట్లాడితే—నాకెందుకూ? అంది నిర్మోహమాటంగా. అతడు—“అబ్బబ్బ! ఏమి టీ చిన్నతనపుమాటలు! ఆమె ఏం గొణిగినా మనమేలుకోసమేగా. కాస్తేపు తలొంచితే సరిపోయే. ఆమెతరపున మాట్లాడినా, నీ యిష్టమొచ్చినట్లు జరుపుతున్నాగా అన్నీనూ...పద యిక. చూడు; నలుగురూ ఎలా నవ్వుతున్నారో” అని జాలిగా అడిగాడు.

ఆమె— “అట్లాగయితే—సాయంకాలం బంగారం కొట్టుకు వెళదామంటే వస్తా” నన్నది. అతడు “అలాగే వెళదాం. నెక్లెస్ మంచిదే కొనుక్కో” అనిచెప్పి రిక్షాను తిప్పమన్నాడు. ఆమె తలముసుగు తీసి విలాసంగా భుజంమీదికి వదిలి, నవ్వింది. రిక్షా గణగణమోగుతూ వెనుదిరిగింది. అతడనుసరించాడు.

అవునట. అందుకేనటా, ఆమెనుచూస్తేనటా, నాకటా—

*

*

*

ఇది మరొక వ్యంగ్య పద్ధతి కథానిక. కథకుడు ఇందలి నాయకినిగురించి జాలిపడటంతో పాత్రలను పరిచయం చేసుకున్నాడు. ఆ జాలిపడడం చివరికే పూర్తిగా అసమంజసం అనేది కథకునికి తెలుసు. అందుకనే ప్రారంభంలోనే తనను తాను వెక్కిరించుకున్నట్లు జాలిని ప్రస్తావించాడు. ఆ ధోరణి చివరి

వరకూ వదలలేదు. అందువల్లనే చివరికిగాని ఆ మాటలన్నిసార్లు వాడడానికి గల అవుసరం పాఠకులకు స్ఫురించదు. మధ్యమధ్య 'గావల్లు' అనే పదంపచ్చినవాక్యాలను మరొకసారి చదవండి.

ఒక వ్యక్తిమీద మనకు కలిగిన అభిప్రాయాలు ఒక్కొక్కసారి వాస్తవాలనే అనుకుంటాం. ఆ దృష్టి మనసులో పాదుకు పోయిన తర్వాత ఏదిజరిగినా ఆ వ్యక్తిపై మనకేర్పడిన అభిప్రాయానికి అనుగుణంగానే అన్వయించుకుంటాం గాని, వాస్తవాన్ని గ్రహించలేము. ఇందులో కథకుడు ఆమెమీద జ్వలి భావాన్ని దృఢంచేసుకున్నాడు. ఆమెవిషయంలో జరిగిన ప్రతి సంఘటనలోనూ ఆమె అనవసరంగా ఇతరులచేత బాధించబడుతున్నదనే అన్వయమే చెప్పుకున్నాడు. ఈ విషయాన్ని స్ఫురింపజేసేందుకు 'గావల్లు'లు వాడాడు.

ఇలా ప్రథమంలో ఏర్పడిన భావాలు కథాంతానికికొమ క్రమంగా తారుమారుచేయడంవల్ల కథలో ఒకరకమైనసస్పెన్సు ఏర్పడి, పాఠకులనుతనతో యీడ్చుకుపోయేఆకర్షణలుగుతుంది.

ఈ కథానికలో ప్రథమ పరిచయంలో ఏర్పడిన అభిప్రాయాలు వాస్తవానికి వ్యతిరేకంగా వుంటాయి అనేదాన్ని నిరూపించబడింది. ఈ నిరూపణకు ప్రథమంనుంచీ వాడిన '.....ట' అంత్యపదాలు నొక్కిచెప్పేందుకు ఉపయోగించబడ్డాయి.

ఈ వ్యంగ్యశీల్పాన్ని శ్రీ టి. గోపీచంద్ గారు చాలా విజయవంతంగా వాడారు. ఇట్టి రచనకు వ్యంగ్య శీర్షికలే తగివుంటాయి. "అలాగటయ్యా!" అనేపేరు అతికిపోతుంది.

10

శాంత ఏమైనాసరే యిక ఆయింట్లో ఉండరాదని నిశ్చయించుకుంది. ఇంతకాలంగా తను అత్త ఆరళ్ళూ, భర్త గద్దెం పులూ శాంతంగా సహించిందిగాని, ఇక యీ అశాంతి జీవితము కొనసాగించలేననుకున్నది. రాత్రి అనవసరంగా అంత రాధాంతం జరిగాక - కుక్కిమంచంమీద పడుకొని భళ్ళున తెల్లవారేవరకూ ఆలోచించింది. ఇకనేమైనాసరే ఆయింట్లో వుండడం నరకసమమేనని అనుకుంది. అందుకనే నిశ్చయించుకుంది - వెళ్ళిపోవాలని.

ఆలోచనల అలసటవల్ల, నిద్రలేచేసరికి ప్రొద్దెక్కింది. పందిరిమంచంమీద భర్త లేడు. కాల కృత్యాలకు దొడ్లోకి వెళ్ళాడు గావల్ను. ఆయనకి మొఖంపుల్లదగ్గర్నుంచీ అన్నీ తను అందించాలి. దేనికి కాస్త ఆలస్యమైనా కస్సుమంటాడు. అమగో - పెరట్లో ఏదో సందడవుతూనే వుంది. అత్తగారు గావల్ను వంటింట్లో పాత్రలకి బుద్ధిచెబుతుంది. అంతే అయి వుండాలి. ఆయనకి ముఖంకడగ్గానే కాఫీ అందివ్వాలి. తను లేవలేదని అత్తగారే కాఫీ చేస్తుండాలి. ఒక్కనాడు ఒక చిన్నపని చెయ్యాలిసాచ్చేసరికి ఆమె కెంత విసుగూ, ఎంత ఆరాటం, ఎంత సాధింపు!! మున్నూటఅరవైనాలుగు రోజులూ, రోజుకు 18 గంటలన్నా పనులు చేస్తున్న తనకో చీవాట్లు, గద్దెంపులు!! గత పదేళ్ళ జీవితసారమూ అదే.

పెరట్లలోని సందడి, వంటింట్లోని సాధింపులూ చెవుల బడేసరికి త్వరగా వెళ్ళి తన పనులు చేసుకుందామనుకున్నది. కాని, ఇక నేమైనాసరే ఆ యింట్లో వుండరాదని నిశ్చయించు కున్న సంగతి గుర్తుకొచ్చింది. మెల్లగా లేచి చుట్టూచూసింది. గదినిండా పదేళ్ళనుంచీ ఆత్మీయమైన దృశ్యాలు, అనుభవాలు.

పెల్లుబుకుతున్న కన్నీటిని ఆపుకుంటూ, ఔడుగరచు కొని బైటపడింది. ఓ రిక్నానుపిలిచి, ఎక్కి, బస్ స్టాండువైపు పోనివ్వుంది. రిక్నా సాగింది. పదిగజాలు పోయేసరికి ఆమె కడసారిగా యింటిని వీధిని చూద్దామనుకుంది. వెనక్కు తిరిగి చూచింది. గుమ్మంలోనుంచి భర్త చరచరా బైటకురావడం చూచి, ముఖంతిప్పుకుంది. గుండెలు ఇరుకునపడ్డట్లయింది.

మరో పాతికగజాలు వెళ్ళేసరికి ‘ఆగూ—ఆగవోయ్’ అనే కేకలు వినిపించాయ్. తనభర్త శంకరయ్యే పిలుస్తున్నది. కాని, తన నిశ్చయాన్ని సడలించదలచలేదు. కళ్ళను కప్పిన నీరు చెంగుతోతుడుచుకుని ‘త్వ ర గా పోనియ్’ అంది రిక్నావాడితో.

ఇంతలో శంకరం రిక్నా దగ్గరకు పరుగెత్తుకొచ్చి “తిప్ప-వెనక్కి” అని రిక్నావాణ్ణి ఆజ్ఞాపించాడు. శాంత ‘వద్దు—పోనియ్ ముందుకు’ అంది. శంకరం రిక్నావాణ్ణి ‘ఆగూ’ అని, ఆమెను “రమ్మంటూంటే” అని తీక్షణంగా చూచాడు. ఆమె అతన్ని చూడలేక మొఖం పెడగాపెట్టి, పమిటచెంగుతో

శరీరాన్ని కప్పుకుని-“నేనురాను...ఇక నా కా యింట్లో శూణం సరిపడదు. ఆ ఆరళ్ళూ, సాధింపులూ, గద్దెంపులూ నే నిక పడలేను” అంది - దిటవుగా.

శంకరం “అదుగో - అలా అంటే ఎట్లా? నే నెందుకు చెబుతున్నానో గ్రహించు. రా పోదాం-” అన్నాడు. ఆమె “ఊహు” అంది. ఇంతలో చుట్టూపోగై న జనాన్ని శంకరం గమనించాడు. నీళ్లునములుతూ “ఇదుగో-చూడు, నలుగురూ నవ్వుతున్నారు. సంసారమన్నాక అనేకం వుంటాయ్. ఏదో సర్దుకుపోవాలిగాని, తెగతెంపులా...ఇది మనిద్దరికీ మంచిది కాదు” అంటున్నాడు.

శాంతమ్మ చుట్టూ చూచింది. జనంలో కొందరు నవ్వు తున్నారు. ఆమె చెంగునుతలమీదికి లాక్కుని, ముఖం కిక్కిరించింది-“సరే-పదండి” అంటూ తనపక్కనుచోటుచేసి, చూపింది. శంకరంసంతోషంగా చెంగున రిక్తావస్థ “తిప్పరా” అన్నాడు.

ఈ కథానిక లోగడ ఆధ్యాయాలలో కేంద్రీకరింపబడిన రోడ్డుమీది సంఘటననే గాక- అంతకుముందు ఆ స్త్రీ యింటి జీవితాన్నికూడా కొంత పరిచయంచేస్తున్నది. ముఖ్యపాత్రలకు పేర్లు ఉటంకించబడ్డాయి. ఈ మార్పులవల్ల కథానికలో నూతనంగావచ్చిన పరిణామాలను చూడండి.

ఆమె సాంసారికజీవితాన్ని సూచనప్రాయంగా చిత్రించడం జరిగింది. ఆమెపేరు ఆమె స్వభావానికి చిహ్నం. ఆమె మనస్తత్వం తేలికగానే మీరు గ్రహించివుంటారు. ఎన్ని కష్టాలు కలిగినా, ఏ ఆవేశాలకు లోబడి ఎలాటి నిశ్చయాలకు వచ్చినా- సంఘమర్యాదలకు, కుటుంబకౌరవానికి తలొగ్గే భారతనారి ఆమె. శంకరం పురాతన భావాలకు వశంవదుడు. తల్లిని గద్దించలేడు; పురుషాధిక్యతతో భార్యనే గద్దించగలడు. కాని, ఆమె శాంతస్వభావం అతిసరి తెలుసు. ఈసంగతి ఆతడు చివరికి అన్నటువంటి “సంసారమన్నాక అనేక ముంటాయి. ఏదో సర్దుకుపోవాలి గాని-” ఈ వాక్యాలవల్ల తెలుస్తూంది. ఈ మాటలతిర్వాత “ఇంతకాలమూ నీవు సర్దుకుపోయావ్, ఇక నే సర్దుకుపోతాను” అంటే యీతని వ్యక్తిత్వానికి ఇంకా ఎక్కువ ఉత్తమత్వం ఏర్పడగలదు.

అత్తగారు మనకు పరిచయమయినా, లోగడవలె తెర వెనుకనే వుండిపోయింది. లోగడ అధ్యాయాలలోవలె కథకుని పాత్ర యిందులో లేదు. పేర్లుపెట్టడం కథాంశాన్ని నడపడానికి గాక- ఉత్తమప్రయోజనంకోసం కూడానని మీరు గ్రహించాలి. పేర్లు వ్యక్తుల గుణగణాల్ని తెలిపేవిగా వుండడం మంచిది. కాని; వ్యతిరేక గుణాలను స్ఫురింపజేసే పేర్లు పెట్టి- వ్యంగ్యభోరణిలో కథానికను రచించడంకూడా ఉత్తమపద్ధతే. కనుక వ్యక్తులకు పేర్లుపెట్టేటప్పుడు చాలా తూచితూచి పెట్టవలసి వుంటుంది. ఈ కథానిక “నగుబాటుపాలవుతామనే

మన స్వత్వంతో సంసారంలోని కష్టాలను సంతోషంతో స్వీకరించే స్త్రీలు వున్నారు' అనే విషయాన్ని తెలియజేయడమే ప్రయోజనంగా గలది.

శ్రీ ఇక, స్త్రీ సంసారజీవితాన్ని సూచించడంలో కూడా వివరాలకుపోకుండా క్లుప్తపద్ధతి అనుసరించబడడం గమనార్హం. వివరాలతో నిమిత్తంలేకుండానే ఆమె సాంసారికజీవితంలోని అసంతృప్తికి కారణాలు—అత్త, భర్తల మనస్తత్వాలు పాత కులకు అర్థమవుతున్నాయి గదా! ఇక, వివరాలవల్ల ప్రయోజనం అంతగా వుండదుగదా !

ఈ కథానిక్కా ప్రయోజనదృష్ట్యానూ, శిల్పం దృష్ట్యానూ వివరాలు అనవసరం. కాని; కొన్ని ఉదాహరణల ద్వారా యిదే విషయాన్ని చిత్రించడం కొందరు కథకులకు అలవాటు. ఇలా చిత్రించడంలో యీ 'కథానిక'ను, 'కథ'గా మార్చే ప్రమాదం వున్నదని కొందరు గుర్తించడంలేదు. దీనికి ఉదాహరణలను ముందుభాగాల్లో చూడండి.

శాంత నిద్రలేచేసరికి ప్రాద్దెక్కింది. ఆమె జీవితంలో ఈరోజు చాలా విచిత్రమైనది. ఆ విచిత్రం నిద్రలేవడంతోనే ప్రారంభమయింది. తా నింతకుముందెప్పుడూ తెల్లవారుఘామున అయిదింటికి అయిదు నిముషాలన్నా ఆలస్యం చేయకుండా లేచేది. ఈనాడు బారెడు పొద్దెక్కినా—

ఇంకోవిచిత్రం. పొరపాటున ఓనాడు తెల్లవారుఘామున అయిదింటికి అయిదు నిముషాలు గడిచినా తాను లేవకపోయినట్లయితే, గదిబయటనిలచి, తలుపులు బ్రద్దలుగొడుతూ కేకలువేసే అత్తగారు— యింతవరకూ తనను లేపనేలేదూ ! ఎందువల్లా ?

రాత్రి జరిగిన హంగామా తరువాత ఆమె బుద్ధి మార్పు కుందనుకోవచ్చునా ? అబ్బే ! అలాంటిపని ఆమెగారు చచ్చినా చెయ్యదు. అననే అందిగా రాత్రీ— “నువ్వెంత గింజుకున్నా లాభంలేదు. నే బతికున్నంతకాలం నాయింట్లో, నామాట సాగవలసిందేగాని, నీ మాట వినేవాళ్ళెవ్వరూలేరు” —అనీ ! అలాటి అత్తగారు ఆ తర్వాత నిద్రపోవడంతో, తెల్లవారేసరికి గుణం మార్చుకుంటుందనేది కల్ల. కలలోకూడా జరుగని మార్పు.

అందువల్లనే తను నిశ్చయించుకుంది - ఇక నేమైనా సరే, ఆ యింట్లో తా నుండలేననీ, ఉండరాదనీ. రాత్రింతా

ఆ విషయమే ఆలోచించి ఆఖరుకు ఆ నిశ్చయానికొచ్చి కన్ను మూసింది. ఆ ఆలోచనల అలసటవల్లనే తన కింత ప్రొద్దొక్కే వరకూ మెలకువరాలేదు. ఇప్పుడుకూడా ఏదో వెలితిగా, బద్ధ కంఠా వుంది.

శాంత వశ్యువిరుచుకుంటూ ప్రక్కకుచూచింది. పందిరి మంచంమీద భర్త లేడు. మరీ విచిత్రం. ఎనిమిదింటికూడా లేవని ఆయన ఈరోజు అప్పుడే లేచారే! ఆయనకూడా తల్లితో కలసి తన మీద 'జాలి' పడి మనసు మార్చుకున్నారా లేక ఏదైనా. "కుట్ర" పన్నారా? ఈ అనుమానం కలిగేసరికి ఆమె ఛెల్లున కొరడాదెబ్బ తగిలినట్లు లేచి మంచం మధ్య కూర్చుంది.

నిజంగా తన నిశ్చయం మంచిదా, కాదా? కాకపోవట మేమిటి. తన నిశ్చయం సరైనదే. లేకపోతే యింకెంతకాల మని ఆ నరకబాధ లనుభవిస్తుంది? త నేం తప్పుగా ప్రవ ర్తిస్తున్నానని యిన్ని బాధలు భరించాలి. రాత్రి మట్టుకు రాత్రి తను చేసిన పొరపాటు ఏమిటి ?

ఆశీసునుంచి వచ్చిన భర్తకు ఫలహారంపెట్టి, వారి ముందు కూచుని పూవులు గుచ్చుకుంటుంది. అంత మాత్రాన- "ఏం కొంప, బోగంకొంపయిపోయింది. ఇంకా ఊర పొద్దుగూకలేదు- పడగ్గదిలో పవ్వళింపా" అని సాధించడం ప్రారంభించింది అత్తగారు. తా నా మాటలు వినలేక బైటికి వెళ్ళి "పువ్వులు గుచ్చుకుంటున్నా నత్తయ్యా" అని

చెబితే—ఆమె “పువ్వులా! రోజూ అణా, అద్దణాబెట్టి పువ్వులు కొనుక్కుంటే యింకా యీ కాపరం ఏం బాగుపడుతుందీ. అందుకే ఈ కొంప గుడ్డమెపోతూంది” అంది.

తను “మీ అబ్బాయీ తెచ్చా రత్తయ్యా, నే నేన లేదు” అని చెప్పకుంటే “అవు నవును; తెస్తాడు, తేడూ మరీ. నీకింద కుక్కిన పేనై పోయి ఎట్లా ఆడమంటే అట్లా ఆడతాడు. చాటుచాటున వాడికి నూరిపోసి, నాదగ్గర నంగనాచి కబుర్లు చెపుతున్నావే! అవునవును— ఎంతైనా నేర్చినదానివి. బాల్లా వారి ఆడపడుచుకు బొల్లికబుర్ల కేం తక్కువా” అంది.

శాంత “అవేంమాట ల త్తయ్యా, ఇందులో మాపుట్టింటి పసక్తి దేనికీ! అయినా—మీ అబ్బాయిని నే తెమ్మన్నానా. నా కొద్దూ అంటే ఆయనే తెచ్చారు. ఆయన మీ మాట వింటారుగాని నా మాటెప్పుడన్నా వింటేగా” అని చెప్పింది. దాంతో ఆమె చేతులు బారలుజాపుతూ—“ఏమిటీ - నా కొడుకు నామాటవింటే నీ కళ్లుకుట్టాయా? వాడు నామాట వినక నీమాట వినాలా? ఎంతమాటా—మగవాడే నీమాట వినాలంటావా—ఎంత తెగించావంటేనూ!” అంది. ఇంతలో భర్తకూడావచ్చి “ఏయ్. ఎందుకే వాదనా? లోపలికితగులడు” అని తననే గద్దించాడు.

“ఇప్పుడు నేనేం చేశానండీ” అంటే, తనమాట విన కుండా— “ఇంకేం చెయ్యాలి? వెధవవాదనా నువ్వును. ఫో లోపలికి” అని గర్జించాడు.

ఇలా జరగడం ఇదొక్కసారేఅయితే—తానుపట్టించుకునేదేశాదు. రోజూ యింతే. చీటికీ మాటికీ నిష్కారణంగా. తనను ఆరళ్ళుపెట్టడమే అత్తగారిపని. ఆమెను గద్దించవలసిందిభోయి భర్తకూడా తననే చెప్పకిందనొక్కిపడుతూంటిని. ఏ చిడ్చెనా పదేళ్ళపాటు ఇంత బాధపడుతూ వూరుకోలేదు. సహించలేదు. శాంతానికీ ఒక హద్దువుంది.

అందుకనే తను చేతిలోని పూలచెండు ఆవలకు విసిరేసి—“మీరూ అలానే అంటున్నారా. పడేదాన్ని వున్నాను. గదా అని అనవసరంగానే ఆరళ్ళుపెట్టడమా. ఇక నేను పడలేను...” అంటూ గదిలోకి వెళ్ళి కుక్కి-మంచంలో కూలబడింది.

అత్తగారు “ఆసి భడవా! ఎంత దురుసూ! అట్లా చూచావట్లా ఆ వరస! సత్యభామలాగా అదిరిపాటా—ఇంతోటిదానికీ. ఆ పూలు విసరడం, ఆ రంకెలూ—ఏం ఆడదిరా అదీ” అంది. ఆయన “నువ్వురుకోనే ఇక—తోచనివ్వవూ” అని విసుక్కున్నారు. దాంతో ఆమె శోకాలు మొదలెట్టింది — “అవునే - నే నెందుకు పనికొస్తానూ. వూరికే అన్నారా పెళ్లాం బెల్లమూ, తల్లి విషమూనని! ఎంతచేస్తేనేం, ఎంత సంపాదించి యిస్తేనేం! తల్లిని మాట్లాడగూడ దన్నమాట” ఇక ఆ ప్రవాహానికి అంతులేదు.

ఆయన చరచరా లోపలికివచ్చి “నీకు మరీ వళ్ళూపై తెలియడంలా. ఒక పెద్దా చిన్నా లేకుండాపోయింది” అని తనను చివాట్లువేశారు. తను చెప్పేసింది— “ఇక నే నీ కాపు

రం చెయ్యలేను. ఎంత నోరుమూసుకుపడున్నా, ఎంత వినయంతో మణిగివున్నా నాకీ రంపపుకోతమాటలు తప్పడం లేదు. పడేళ్లుగా యీ నరకయాతన సహించాను. అయినా మీరుకూడా నన్నే నెపపెడుతున్నారు. ఇంకా నాకీ కాపురం ఎందుకు, పోతాను. మా వాళ్ళింత కూడు వెయ్యలేకపోరు” అని.

“పోతావూ—సిగ్గు తప్పు లేకపోతేసరి. నోరుమూసుకు పడుకుంటావా లేదా.” అని గద్దించి ముసుగుతన్ని పడుకున్నాడు. అత్త సాధింపులు అంతులేకుండా సాగుతున్నాయి.

మరో గంటకి అత్త కొడుకును పిలిచి అన్నంపెట్టి, తనూ తిని పడుకుంది. ఆయన వచ్చి పడుకున్నా డేగాని తనను అన్నం తినమని అడగనన్నా లేదు... అందుకనే తెల్లవార్లు ఆలోచించి ఆ నిశ్చయానికి వచ్చింది.

(గత ఆధ్యాయంలోని 2 వ పేరానుంచి మళ్ళీ చదివి ఈ కథానికను పూర్తిచెయ్యండి.)

కొందరి కథానికకు రెట్టింపు దీర్ఘంచేయబడిన ఈ కథానికలో కొత్తగా ప్రవేశపెట్టబడిన దేమిటి? శాంత కుటుంబంలో అనవసరంగా ఎలాంటి బాధలు పడుతున్నదో తెలియజేసేందుకు ఒక చిన్న సంఘటనను ప్రారంభంలో వివరించడమైనది. ఈ ఒక్క సంఘటనకు బదులుగా నాలుగైదు సంఘటనలను ఉదహరించి కూడా దీనిని రచించవచ్చు.

అయితే—ఈ అధ్యాయంలో ఒక రాత్రి జరిగిన సంఘటన ఒకటి; మరునాటి వుదయం జరిగిన సంఘటన మరొకటి కూడా చిత్రించబడ్డాయి. అందువల్ల మొదట మనం నిర్వచించుకున్న ప్రకారం యిది “కథానిక” కాక, “కథ” అవుతుందేమోనని కొందరికి అనుమానం కలుగవచ్చును. కాని, ఇది శీల్పదృష్ట్యా “కథానిక”యే అవుతున్నది. ఎలాగు ?

ఇది శాంత ‘నిశ్చయం’తో ప్రారంభమైంది. ఆ నిశ్చయ పరిణామంతో అంతమయింది. మధ్య సందర్భవశాత్తు ఆ మహాలక్ష్మి మరొక సంఘటన వివరించబడింది. అందువల్ల ఇది ఒకే సంఘటనచుట్టూ అల్లబడిన కథ. కనుక ఇది ‘కథానిక’ మాత్రమే అవుతుంది. కాని, ‘కథ’ కాజాలదు.

అయితే, ఆ యా పూర్వసంఘటనలను కథానికలోని పాత్రల స్మృతులుగా సూచించకుండా, వరుసగా వర్ణించినట్లయితే మాత్రం యిది ‘కథానిక’ కాక ‘కథ’ అయిపోతుంది. మనం రాత్రి జరిగిన సంఘటనను వర్ణించి, శాంత నిశ్చయమూ దాని పర్యవసానమూ చిత్రించినపుడుకూడా అది ఒకే సంఘటన వివరణ అవుతుంది గనుక ‘కథానిక’ అనే వుంటుంది. అలా గాక— శాంత గతజీవితంలోని మరొక సంఘటనతో ప్రారంభించి, ఈ రాత్రి, ఈ వుదయమూ జరిగిన సంఘటనలను వరుసగా వ్రాసినట్లయితే మాత్రం అది “కథ” అవుతుంది.

కనుకనే “కథానిక”కు ఒక బలవత్తరమైన సంఘటననే ఎన్నుకోవడం మంచిది. అత్యవసరమైనప్పుడు మాత్రమే ఆ

కథానికలోని పాత్రల ఊహలోకాన్ని అనుసరించి పూర్వ సంఘటనలు గాని, భవిష్యదూహాలు గాని చిత్రించవచ్చును.

ఈ అధ్యాయంలోని “కథానిక”ను మరొకసారి చదవండి. ఇందులో- పాతకుల విమర్శనా దృష్టిని పరీక్షింపడం కోసం రెండువాక్యాలు లోపింపజేయబడ్డాయి. అవేమిటి ?

ఇందులో శాంత మనస్తత్వమూ, అత్తగారి ధోగణీ పూర్తిగా కథకుడే చిత్రించాడు. శంకరం మనస్తత్వం కొంత భాగం మాత్రమే చిత్రించబడి, ఎక్కువభాగం పాతకుల ఊహాపోహలకు వదలబడింది. ఈవిధంగా చేయడంలో కథకుని తప్పులేదు సరిగదా- అలా సూచించి వదలడంలోని ‘నిగ్రహం’ ఉత్తమ రచయిత లక్షణం. మరి వున్నలోపమేమిటి ?

అత్త, భర్తల మనస్తత్వాల దృష్ట్యా- ఆ రాత్రి జరిగిన సంఘటననుబట్టి, మరునాటి వుదయం ఆ యిద్దరూ లేచి కుటుంబపుపనులలో పూనిక చూపడమూ, శాంతను లేపకపోవడమూ అసంభవం గాకపోయినా కొంత అసమంజసంగావుంది. ఇలాటి మార్పుకు కారణం శాంతకు దొరకలేదు. దీనికి గల కారణాన్ని బహుకొద్దిమందిమాత్రమే గ్రహించగలుగవచ్చును గాని, ఎక్కువమందికి సందేహం తీరదు. కనుక రచయిత కొంత విఫలుడయ్యాడని అనుకోవచ్చు.

ఆ యిద్దరిలోనూ వచ్చినమార్పును ఏదో ఒకచోట కథకుడు సూచించవలసింది. శాంతను బ్రతిమాలుతూ నచ్చ జెపుతున్నప్పుడు శంకరం “సంసారమన్నాక అనేకంవుంటాయ్.

ఏదో సర్దుకుపోవాలి గాని...” అంటాడు. ఆ సందర్భంలోనే “ఇంతకాలమూ నువ్వు సర్దుకుపోయావ్. అది గ్రహించమనే రాత్రి మా అమ్మకు చెబితే, ఆమెకునచ్చలేదుగాని- ప్రొద్దున్నే ఏదో మారినట్లే వుంది సుమా.” అనే రెండు వాక్యాలు చేరిస్తే చాలా బాగుంటుంది.

ఈ రెండు వాక్యాలవల్ల అత్తగారిలో మార్పుకు కారణం ఏర్పడడమే గాక, శంకరం మనస్తత్వం ఉత్తమంగా చిత్రించబడుతుంది. అతనికి శాంత స్వభావం పూర్తిగా తెలుసుననీ, తల్లి మనస్తత్వాన్ని సరిదిద్దలేక భార్యనే గద్దించేవాడనీ ఆవిధంగా కుటుంబ సంఘర్షణను తగ్గింపజూచేవాడనీ మనకు తెలుస్తుంది. ఈ రెండు వాక్యాల ప్రభావాన్ని యిప్పుడు మీరు పరిశీలించగలరు.

ఈ పరిశీలనదృష్ట్యా మీరు మరొక విషయాన్ని కూడా గుర్తుంచుకోవాలి. వ్యక్తుల మనస్తత్వాలను చాలా మెలకువతో చిత్రించే నేర్పు అవసరం. ఆ వ్యక్తులు పుచ్చరించే ప్రతి పదమూ ఆ మనస్తత్వానికి తగివుండాలి. ఎవరిలోనైనా క్రమ పరిణామం కలుగుతుంది. హఠాత్తుగా మనస్తత్వం మారిపోవడం (విపరీత సంఘటనలలో తప్ప) అసహజంగా వుంటుంది. అందువల్ల మార్పుకు బలవత్తరమైన కారణాలు, సహజమైన సహేతుకాలు సృష్టించబడితేనే ఉత్తమరచన తయారవుతుంది.

ఈ పరిశీలనదృష్ట్యా అత్తమనస్తత్వం మార్పుకు కారణం సహేతుకమైందిగా వుంది. మొదట రచించబడిన “కథానిక”లో హఠాత్పరిణామంగా కన్పించడం గమనించండి. ఇప్పుడు

పేర్కొన్న రెండు వాక్యాలవల్లా ఆమెలోని మార్పుకు చక్కని కారణం చూపబడింది. అప్పటికీ కూడా—ఆమె పూర్తిగా మనస్సు మార్చుకుని కోడల్ని దేవతగా - కనీసం సమాను రాలుగా చూచుకునే పవిత్ర హృదయ, పేమ హృదయ కాలేదు.

“వంటయింట్లో పాత్రలకు బుద్ధిచెబుతుంది” అనే మాటలవల్ల ఆమెలో ఇంకా పూర్వపు దురుసుతనం మాయ లేదని రుజువువుతుంది. కాని, శాంతను ప్రోద్దేశికంగా లేప కుండా, వంటయింటి పనిలోవున్నట్లు సూచించడంవల్ల “మార్పు”కు పునాదులేర్పడ్డాయని గ్రహిస్తున్నాం.

ఈ సహేతుక పరిశీలనను మీరు బాగా అవగాహన చేసుకున్నట్లయితే - కథానికలోని ప్రతివాక్యమూకూడా తూచితూచి వాడవలసివుంటుందనేది గ్రహించగలరు. పాత్రల మనస్తత్వాలనూ; విషయప్రయోజనపరిణామాలనూ కూలం కషంగా మనసులో చిత్రించుకుని, వాటి కనుగుణంగా రచన సాగించినప్పుడే ఉత్తమకథానిక (ఉత్తమరచన) తయారవుతుంది.

శాంత గదిలో కూర్చుని పువ్వులచెండు కుడుతూంది. వంటియింట్లోనుంచి గంగమ్మగారు అంటున్న మాటల్ని నాయంకాలపు చల్లగాలి మోసుకొచ్చి శాంతచెవుల్లో వేయాలని వృథాప్రయత్నం చేస్తూంది. పైగా ఆ గాలివల్ల శాంత మనోల్లాసాన్ని పొందుతూంది. అప్పుడే స్నానంచేసిన శరీరానికి ఆ చల్లనిగాలి, విచ్చబోతూన్న మల్లెపూలవాసన, భర్తరాగానే వెళ్ళబోతున్న సినిమాను గురించిన పూహలూ మధుర మధురంగా పులకలెక్కిస్తున్నాయి.

భుజంగరావు ఆసీనునుంచి వచ్చి కోటు విప్పతున్నాడు. శాంత త్వరత్వరగా చెండుకుట్టడిం ముగించడంలో నిమగ్నమయి “త్వరగా మొఖం కడుక్కు రండి” అంది. అతడు దొడ్లోకి వెళ్ళి చెంబు గానక, మళ్ళీ గుమ్మంలోకొచ్చి “చెంబేదీ ?” అని అడిగాడు. శాంత పూలు సింగారించుకుంటూ—“వంటింట్లో మీ అమ్మవుంది అడగండి” అంది.

భుజంగరావు “అమ్మా” అని పిలిచాడు. గంగమ్మ గారు బెండకాయవేపుడును తిప్పతూ, వెనుదిరిగిచూచి—“అదేమిటా-ఆ రాణిగారు చెంబుతో నీళ్ళే యివ్వలేనంత పనిలో వుందా ? మగవాడు సతమతమై ఇంటికొచ్చాడంటే ఎంత యిదిగా వుండాలి! దాని కసలు లక్ష్మమేలేదయ్యే” అనడం సాగించింది. అతడు ధుమధుమలాడుతో లోపలికెళ్ళి చెంబు తీసుకుని దొడ్లోకి నడిచాడు.

గుమ్మం దాటుతూండగా శాంత సుడిగాలిలా వంటింట్లోకి తోసుకొచ్చి—“ఇప్పుడుంటే చెయ్యండి, లేకపోతే లేదుగాని? ఏమిటా సాధింపూ? నేను పూలు కుట్టుకుంటున్నాను గాని, ఊరికే, కూర్చోలేదు—రాణి గీణి అంటున్నారే—అంత దశకూడానా యీ యింట్లో” అని దులిపేళింది. గంగమ్మ గారు పొయిమిదివేపుడును దింపి, తిరగమోత వస్తువులు తీస్తూ—“ఇప్పుడు నే నేమన్నాననే అంత విసురూ? వాడు చెంబుకోసం దేవుళ్ళాడుతూంటే యివ్వలేవా అన్నాను. పూలకిప్పుడేం తొందరా, తర్వాత కుట్టుకోవచ్చుగా” అంది.

శాంత తిరిగివెళుతూ, ఆగి—“తొందరో కాదో మీ కేందు కనలూ—అవతల సినిమాకి వేళయిపోతేనూ” అంది. గంగమ్మ మిరపకాయలుగిల్లి మూకుట్లోవేసి—“అవునమ్మా, రోజూసినిమాలే నీకూ. అదేగా పసి, యింకేముందీ?” అందిమూతి ముడుస్తూ. శాంత “మాయిష్టం; మేం సినిమా కెళ్ళకుండా వుండలేం. అయినా మీ గొడవేమిటి మాకూ” అంటూ పడక గదిలో కెళ్ళిపోయి చీరసెలెక్ట్ లోపడింది.

గంగమ్మ “అదీ వరస. రోజుకు పావలా పూవులూ, వచ్చిన సినిమాకల్లా రూపాయలూ తగలబెట్టేస్తున్నారు. అందుకనే కాపరం యిట్లా గుణ్ణమయిపోతోంది. అది వ్రసి కొల్పడం, వీడు భళీ అనడం. బాగానేవుంది!” అంటూంది. భుజంగరావు లోనికొచ్చి ముఖంతుడుచుకుంటూ శాంతను “మరీ చిన్నా పెద్దా లేకుండాపోయింది. నీకు నోటికెంతవస్తే అంతా వాగడమేనా? ఏమిటా దురుసూ?” అని గద్దించాడు. ఆమె తోకతోక్కినతాచులా ఛరుగైన తిరిగి ‘మీరూ ఆవిడ

గారిచే సమర్థిస్తున్నారా? అవునైతే—నేనేగా పరాయి వాళ్ల బిడ్డనీ. మీరూ మీరూ ఒకటే. అనండి అనండి” అంటూ బుంగమూతిపెట్టింది.

భుజంగరావు పళ్లు కొరుకుతూ—“ఇప్పుడేం అనరాని మాటలన్నా రేం నిన్ను? ఉన్న మాటంటే ఉంటున్నావంట! పైగా ఎదురు నెపమా, ఛీ” అని, మంచంమీద విసుగ్గావాలాడు. శాంత పూలచెండు తలలోంచి తీసివారవేస్తూ—“నోరు మెదిపితే చాలు పళ్లునూరుతారు. ఆ అలుసు చూచుకునే ఆవిడ యిష్ట మొచ్చినట్టలా అంటూంది. ఇక నే నిదీ పడలేను. జీవితమంతా అత్తగారి ఆరళ్ళూ, భర్తగారి గద్దెంపులూ అయితే, ఎందుకి కాపరం...నే నిక చచ్చినా వుండలే నిక్కడ” అని, పెట్టెమూత దభాలున తీసి అటువిటూ ఇటువటూ సర్దసాగింది.

“ఏడ్చావులే—నోరుమూసుకో యిక. పెట్టెదగ్గర్నుంచి లేచి, ఆ పువ్వులవీ సర్దుకో—సినిమాకేళదాం” అంటూ భుజంగరావు లేచి తను బట్టలు మార్చుకోసాగాడు. శాంత “నా కేమీ అఖిల్లేదు. మీ మాయమాటలకూ గద్దెంపులకూ జడిసే యిన్నాళ్ళూ పడివున్నాను. ఇక చస్తే మాటపడను.” అంటూ లేచి బైటకు నడవబోయింది. ఇంతలో గంగమ్మగారు వాకిట్లోకొచ్చి “అదేం విడ్డూరమే. మొగుణ్ణి కొట్టి మొగసాల యెక్కినట్లు మమ్మల్నే అంటూ మమ్మల్నే నెపపెడుతున్నావా?” అంది.

శాంత “నేనేం మీతో మాట్లాడాలేదు. అసలు మీతో నా కింకేమీ పనిలేదు. మీ కెక్కువైనా, మా కన్న

వాళ్ళకేం ఎక్కువగాను” అంటూ బైట కెళ్ళిపోయింది. రోడ్డున వస్తున్న రిక్తా నాపి. ఎక్కి “పోనియ్ బస్సుస్టాండుకి” అంది. రిక్తా సాగింది.

రిక్తా పాతికగజాలు వెళ్ళేసరికి భుజంగరావు యిరుగు పడుగున వెంటాడుతూ- “ఆగూ-ఆగవోయ్” అని కేకలువేయ సాగాడు. ఆమె హెచ్చరించడంవల్ల రిక్తా ఇంకా జోరుగా పోతూంది. మరో పదిగజాలు వెళ్ళేసరికి భుజంగరావు రిక్తాదగ్గరకుజేరి, చక్రంపెట్టుకుని ఆపి- “వెనక్కు తిప్పవోయ్- తిప్ప” అని రిక్తావాణిని గద్దించాడు శాంత “వద్దు- పోనియ్ ముందుకు” అని గర్జించింది. రిక్తావాడు తటపటాయించాడు.

భుజంగరావు “వద్దు...నా మాట విను... వెనక్కి పోదాం పద” అంటూ శాంతముఖంలోకి జాలిగా చూచాడు. ఆమె పమిటచెంగును బొడ్డులో దోపుకుంటూ, ముఖం కండ గడ్డలాచేసి “నేనాను. మీయిల్లూ, కాపరం నా కళ్ళురేదు... ఏ మొఖంపెట్టుకుని అడుగుతున్నారూ, రమ్మనీ?” అంది. మళ్ళీ “వెళ్ళండి, ఆవిడగారి మాటలతోనే వూరేగండి” అని- రిక్తావాణి “పోనియ్ రా” అని కేకేసింది.

భుజంగరావు ఆతురతతో అటూ యిటూ చూచాడు. సందేహికిటిని పార్లదోలే లైట్ల వెలుతురులో జరుగుతున్న ఈ సంఘటనని కుతూహలంతో చూచేందుకు చేరినజనం గుసగుసలాడుతున్నారు. అతని గుండెలు చిక్కుచిక్కు మన్నాయి. ఆమెతో ప్రార్థనాపూర్వకంగా- “చూడు, నలుగుర్లోనూ నగు బాటు. నన్నిట్లా అనవసరంగా అభాసుచెయ్యడం న్యాయ

మేనా! ఇది నీకూ నాకూకూడా మంచిదికాదు. ఇంటికెళ్ళి మాట్లాడుకుందాం- పద” అన్నాడు.

శాంత చెయ్యి నటూ యిటూ ఊపుతూ- “ఓయబ్బ! ఎన్ని తియ్యని కభుర్లయినా చెబుతారు. ఎంతసేపూ నన్నే గద్దిస్తారు గాని, ఆవిడ నేమీ అనరు. నా మాటకు విలువ లేనప్పుడు నే నెందు కా యింట్లో?” అంటూ ముఖం అవతలి వేపుకు తిప్పింది. భుజంగరావు గద్గదికంగా- “కాదు శాంతా, ఎప్పుడు నీమాట కాదన్నాను? ఆమె అయినా మన మంచిని కోరేగదా బండెడు చాకిరీ చేస్తూన్నది. ఏదన్నా చెబితే వినాలిగాని— గల్లం తెందుకూ? అయినా, ఆమె నిక నేమీ మాట్లాడొద్దని చెబుతా గానీ— పద. నీయిష్టమే కానియ్.” అని చెప్పాడు.

ఆమె “ఊ” అంటూ పెదిమెలు సడలించి, చెంగు తీసి విలాసంగా కప్పుకుంది. అతడు సంతోషంగా “పదవోయ్ రిక్తా—సినిమాకి” అన్నాడు. హుషారుగా పోతున్న రిక్తాని అనుసరించాడు— విజయవిలాసంతో జనాన్ని చూస్తూ.

* * * *

ఇదికూడా కథానికే. కాని, పేర్లు పెట్టడంలో వ్యతిరేకోద్దేశాలు కలిగించి—చివరికిగాని అసలు స్వభావాల్ని తెలియజేయడం జరగలేదు. ఇందులో పాఠకుల పూహకు ఏమీ వదలబడలేదు. కథకుడు పాత్రలద్వారానే అన్నీ వివరించేశాడు.

ఒక్కో కుటుంబజీవితాన్ని చూస్తూంటే- అతి స్వల్ప విషయాలలో కూడా నరక సమమైన సంఘటనల్ని సృష్టించు కుంటారు దేనికా అనే ప్రశ్న ఉదయించడమేగాక, ఆ కుటుంబం చాలా విచిత్రంగా వికృతంగా కనిపిస్తుంది. మా యింటికెదురుగా పుంటున్న శంకరం కుటుంబాన్నే చూడండి—

ఆ కుటుంబంలో వున్నది ముగ్గురు. శంకరం విద్యా వంతుడు, సహనశీలి. చిన్న ఉద్యోగిస్తుడు. తనకు తెలిసి నంతలో అందరిమెప్పు పొందాలని ప్రయత్నిస్తాడే గాని, ఒక రికి హానికరంగా ప్రవర్తించడు. తన గొడవ తనదేగాని, ఇతరుల జోక్యం పట్టించుకోడు. నాధ్యమైనంతవరకూ తాను అన్నిటికీ సర్దుకుపోతాడేగాని, కీచులాటలూ, సంఘర్షణలూ అతనికి పనికిరావు.

అతనిభార్య శకుంతల కూడా చదువుకున్న నాగరికు రాలు. మంచి చెడూ తెలిసి మెలికే స్వభావం ఇరుగు పొరుగులో ఎవర్నడిగినా “మంచిది- చాలామంచిది” అని చెబు తారే గాని, ఆమెనుగురించి ఎవరూ పల్లెత్తుపొరపాటు చెప్పరు. భర్త అంటే ప్రాణం; తానంటే అభిమానం.

ఇక శంకరం తల్లి రత్నమ్మగారు కూడా పెద్దమనిషి తరహా గలది. తనకున్న అభిప్రాయాలను నిర్మోహమాటంగా బైటపెట్టే మనిషి. తన కుటుంబగౌరవ—మర్యాదలన్నీ, స్థితి

గతులన్నా ప్రాణంకంటే ఎక్కువగామాచుకుంటుంది. ఒకరిది కానీ కావాలనుకోదు, తన దొక కానీ అనవసరంగా ఒకరికి పోనియ్యదు.

సజానికి ఈ ముగ్గురిలో ఎవరినీ 'చెడ్డ' అని ఎవరూ అన లేరు. అంతా మంచివాళ్ళే. విచిత్రమేమిటంటే—అటువంటి సౌమ్యులు ముగ్గురుగల ఆ కుటుంబంలో ఎప్పుడుజూచినా ఏదో ఒక యుద్ధం జరుగుతూనే వుంటుంది. ఎవరికీ శాంతిలేదు. అయి దాచేళ్ళుగా నేను చూస్తున్నాను. ఆ ముగ్గురిలో ఎవరూ తృప్తిగా జీవిస్తున్నట్లు నాకు తోచలేదు.

ఆరోజున సాయంకాలం చల్లగాలికీ మా యింటిముందు వరండాలో కుర్చీవేసుకు కూచున్నాను. ఆ యింట్లో జరిగే యుద్ధధ్వనులు నాకు స్పష్టంగా వినిపించసాగాయి. ఈ కుటుంబ వ్యవహారం ఏదో చాలా విచిత్రంగా తోస్తున్నది—దీని సంగతేదో తెలుసుకోవలసిందే నని కుతూహలపడి శ్రద్ధగా ఆలకించసాగాను.

ఆ అత్తా కోడళ్ళమధ్య కీచులాటకు కారణంగా తేలిన సారాంశం ఏమిటంటే—ఆరోజున శకుంతల కొత్తచీర కట్టుకుని, పూలచెండు కుడుతూంది. భర్త ఆసీనునుంచి వచ్చి సీళ్ళ చెంబుకోసం వెదుక్కోలేక విసుక్కుంటున్నాడు. వంటపనిలో వున్న రత్నమ్మగారు—“అట్లా పడగ్గదిలో చేరకపోతే సీళ్ళన్నాయివ్వలేదూ?” అని కోడలి నుద్దేశించి అంటూ—“రాణీగారికి లక్ష్యమే లేదయ్యో” అంది.

అందుమీద శకుంతల తను సిసిమాకేశ్వాలనే తొందరలో, పూలు కుట్టుకుంటున్నాననీ, అందువల్ల భర్తకి నీళ్ళివ్వ లేకపోయాననీ చెప్పుకుంది. దాంతో రత్నమ్మగారికి వళ్ళుమండి “సిసిమాలు, పూలతో కొంప గుడ్డమైపోతూంది” అంది.

తనకు బొత్తిగా స్వేచ్ఛలేకుండాపోయిందనీ, ఒక సిసిమాఅనీ, పూలనీకూడా లేకపోతే యిక సంసారంలో సుఖమేమున్నదనీ శకుంతల వ్యసనపడింది. ముసలావి డేదో మన మంచికోసమే చెప్పిందిగదా, యీ రాధాంతమెందుకని- అలిగినభార్యను గద్దించాడు శంకరం. దాంతో శకుంతల— తన మాటకు విలువలేకుండాపోయిందనీ, అత్తఆరళ్ళు, భర్త గద్దించులూ యిక భరించలేననీ చెప్పేసింది.

భరించక చేసేదేముందని అత్తగారంటే: తన పుట్టింటి వాళ్ళకు తానెక్కువ కానని కోడలుగారన్నది. తెగ తెంపులు చేసుకునే మాటలు తగవని భర్త గద్దించితే - ఏడుస్తూ పడుకుంది శకుంతల. “అనవసరపు ఏడుపెందుకూ, పోదల్చుకుంటే ఛీ; లేకపోతే నోరుమూసుకుపడుకోఅన్నాడు” శంకరం.

ఇలా స్వల్ప విషయానికి యింత రాధాంతం జరగడం విచిత్రంగాదూ మరీ. శంకరానికి సమయానికి చెంబుకన పడితే ఏ గొడవా వుండేదిగాదు. పోనీ, అత్తగారు చెంచిచ్చి మెదలకుండా పూరుకున్నా గొడవలేకపోను. ఆ తర్వాత ‘ఆమె వాజ అంతేలే’ అనుకుని శకుంతల పూరుకున్నా సరిపోయేది. ఇలా మాటమీద మాట పెరగడం ఎందువల్ల? ముగ్గురిలో ఎవరిమట్టుకువారు తమ మంచితనంమీద నమ్మకం అభి

మానం గలవాళ్ళు కావడంవల్ల, ఎవరిమట్టుకువారు ఎదుటి వారిలో సహజంగావుండే చిన్నచిన్న పొరపాట్లను అర్థం చేసుకోలేకపోవడంవల్ల, ఎవరికివారే తమ ప్రవర్తన నిర్దుష్ట మునుకోవడంవల్లను.

అయితే, ఇలా చీటికీ మాటికీ కుమ్ముకు నేవాళ్ళ కాపురం ఇన్నేళ్లు ఎలా సాగిందా అనేదికూడా నాకు కొరకరాని— సమస్యగా తోచింది కాని,—

మర్నాడుఉదయం నేను లేచిముఖంకడుక్కుంటూండగా శకుంతల చరచరా తమ యింట్లోనుంచి బైటకువచ్చి, రిక్ష్వాను పిలిచి ఎక్కి- వెళ్ళడం నాకు ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. పోర్టు న్నె ఎక్కడకు వెళ్తున్నదా అని ఆలోచిస్తూండగా— శంకరంకూడా బైటకువచ్చి “ఆగూ - ఆగవోయ్”, అని కేక లేస్తూ రిక్ష్వావెంట పరుగెత్తాడు.

[ఇక్కడ 2 వ అధ్యాయంలోని 2 వ పేరానుంచీ కలుపుకు చదివి కథను పూర్తిచేయండి]

ఇది ‘కథ’ కు ఒక ఉదాహరణ, కథానికలో ఒకసంఘటన చుట్టూ అల్లబడిన రెండు దృశ్యాల్నూ యిపుడు విడివిడిగా వర్ణింపబడినాయి. అంతేగాక, కథకుడు ప్రారంభంలోనే ఒక సంఘటనను తీసుకోక పాత్రలను గురించి పరిచయంచేస్తూ, తన అభిప్రాయాలను జోడిస్తూ రెండు వేర్వేరు సంఘటనల ద్వారా తన ప్రశ్నలకు తానే సమాధానంచెప్పడం జరిగింది.

ఒకటికంటే ఎక్కువ సంఘటనల ఆధారంతో చెప్పబడిన కథ గనుక ఇది ‘కథానిక’ గాక ‘కథ’ అవుతున్నది. ఈ

అధ్యాయంలోని రెండు సంఘటనలనూ కలిపి ఒకే సంఘటన చుట్టూ అల్లిన 'కథానిక' ను మీరు లోగడ చూచారుగదా. ఈ అధ్యాయం ప్రారంభంలో రచయిత పాత్రలను పరిచయం చేసిన పేరాలనుకూడాకలిపి "కథానిక" గానే రచింపవచ్చును. గ్రంథవిస్తరణభీతితో అధిక ఉదాహరణలు ఇవ్వలేకపోతున్నాము. కనుక మీరా విధంగా వ్రాసి చూడండి.

ఈ "కథ" లో పాత్రలచిత్రణ లోగడ అధ్యాయాలన్నిటికంటే విభిన్నంగా పున్నసంగతి మీరు గ్రహించే వుంటారు. అది ఎలా సాధ్యమయిందో, సంగ్రహ సంభాషణలూ, వాటికి రచయిత యిచ్చిన భాష్యాలూ దీని కెంత తోడ్పడ్డాయో పరిశీలించండి.

ఇన్ని అధ్యాయాలు చదివాక మీరాలోచించి తెలుసుకోగల విశేషం మరొకటుంది. కొన్ని కథానికలలో 'రిక్తా' ప్రయాణంవల్ల కొంత ప్రయోజనం సహేతుకతలున్నాయి. కొన్ని సందర్భాలలో 'రిక్తా' అవసరంలేదు. ఆమె వెళ్ళి పోతుంటే, భర్త ఆపి వెనక్కు తీసుకు రాగలిగినట్లు చిత్రించడమే ముఖ్యంగాని, రిక్తా, జెట్కూ వగైరాసాధనాలు అనవసరంగా కనిపిస్తాయి. 'కథ'లలో కొన్ని కొన్ని అనవసరంగా వాడుకోబడినా—కథానికలలో మాత్రం అత్యవసరమైనవాటినే వాడాలనే అభిమంతం గలవాడను నేను. ఇది రచయిత రుచులకు సంబంధించిన విషయం.

14

సుశీల అల్లారుముద్దుగా పెరిగి, శ్రద్ధగా చదువుకుని, సలక్షణంగా వెళ్ళిచేసుకుని, గుట్టుగా కాపురంచేసుకుంటున్న యువతి. కొందరు విద్యావంతులైన వర్తమాన యువతులవలె ఆమెకు విపరీత స్వాభిమానం గాని, స్వేచ్ఛాప్రవర్తనాకాంక్ష గాని, తన పెత్తనమే సాగాలనే పట్టుదలగాని లేవు. అందు వల్లనే గాబోలు స్నేహితురాండ్రు 'సుశీల వత్తి అమాయకు రాలు' అంటూంటారు.

ఆ సీసాస్తులున్నప్పటికీ, దానీలను పెట్టుకోమని భర్త చెప్పినప్పటికీ కూడా ఇంటిపనులూ తానే చేసుకుంటూ, అత్తమామల కణగి మణగి వుంటూ కాలం గడుపుతూంది. కాని, కాలం గడచినకొద్దీ ఆమె ఆశించిన సుఖం, తృప్తి చేకూరడంలేదు. తన ప్రయత్నలోపం లేకపోయినా జీవితంలో ఒకవిధమైన అశాంతి, భయం పెనవేసుకుంటున్నాయి. అవే విచారంగా మారి ఆమెను పీల్చి పిప్పిచేస్తున్నాయి.

కాపరానికి వచ్చిన కొత్తలో కూడా ఆమె యెంతో పుష్టిగా, ఆరోగ్యంగా, ముచ్చటగా వుండేది. ఆ తర్వాతయినా ఆమెకు ఒక జబ్బుచేయడంగాని, చెప్పుకోదగ్గ కుటుంబహాని సంభవించడంగాని జరగలేదు. అయినా ఆమె అంత చిక్కిపోవడం, ఎప్పుడూ దిగులుగా వుండడం పరిణమించింది.

అందుకనే ఆమధ్య ఒకనాడు భర్త కామేశ్వరరావు-
 “ఎప్పుడూ ఏడుపుమొఖం పెట్టుకుూచుంటావేం? రాత్రి
 పూటన్నా కాస్త హుమారుగా వుండగూడదూ” అని ఆముదం
 తాగినట్లు ముఖం చిట్టించాడు సుశీల కామాటలు కొరడా
 చురకల్లా తగిలి---“అదేమిటండీ, నేనేం విచారంగా లేనే.
 ఎప్పుడూ మీ సంతోషానికి తక్కువచెయ్యలేదే. ఎందుకండీ
 అలాగంటారూ?” అంది బేలముఖంతో.

✓ అతడు “అవునవును, కనపడుతూనేవుంది, ఆ పాతచీరా-
 దుబ్బుజుట్టూను- భలే హుమారుగా వున్నావ్.” అని వెక్కి-
 రించాడు. సుశీల “ఇవ్వాళేమిటో బద్ధకంగా వుండి గుడ్డలు
 మార్చుకోలేదండీ. అయినా, యీ చీరకేమండీ— ఎక్కడా
 చిరుగన్నాపట్టలేదు” అంది. అతడు “హూ, సీకు, చీరలు
 కూడా కొనకుండా హీనంచేస్తున్నారు గదా— ఇక చింకి
 పేలికలుకూడా కట్టుకో, మహాసోయగంగా వుంటుంది” అని
 అటు తిరిగి పడుకున్నాడు.

సుశీల నోరుబాదుకుంటూ “అవ్వవ్వ! ఎందుకండీ
 అలా సూటీపోటీమాటలంటారూ? మీరు నన్ను హీనపరుస్తా-
 రని కలలోనైనా అంటానా? తప్పేలేండి. వెళ్ళి యిప్పుడే
 మార్చుకొస్తానులేండి— ఊమించండి” అంటూ ఆవలిగదిలోకి
 వెళ్ళింది. మంచి బట్టలు వేసుకుని, తల దువ్వకుని, పాడరు
 రాసుకుంటూ యీవలికొచ్చేసరికి హాలులో పడుకున్న అత్త
 గంగమ్మగారు చివాలున లేచి, మంచం మధ్య కూచుని-
 “అయ్యయ్యో! ఏం విడ్డూరం! అర్ధరాత్రికాడ యీ వేషా

లన్నీ ఏమిటే! ఇదేమన్నా సంసారుల కొంపేనా?” అంటూ ముక్కుమీద వేలేసుకుంది.

సుశీల వణకుతూ “లేదత్తయ్యా! సంధ్యవేళ బద్ధకించి తేనూ—” అని చెప్పబోయింది. ఆమె మాటలు సాగకుండా అత్తగారు— “అయితే వున్న గుడలు అంత పనికిరాకపోయాయా! రోజు కొక కొత్తకోక కట్టేస్తే అవి ఎంతకాల ముంటాయో? పైగా వారాని కో పొడరుడబ్బా, నూనెసీసా—ఇక ఈకాశరం గుణ్ణమయినట్టే. ఏంవేషాలమ్మా పాడువేషాలూ— నల్లుబలిసిన వేషాలూ!” అంటూ నడుంవాల్చింది.

బిక్క-మొగంవేసుకుని గదిలోకెళ్ళేసరికి ఆయన “నువ్వెప్పుడూ యింతే, ఏదో ఒక గోలలేపుతావు” అని పట్టుబిగించాడు. సుశీల “ఇప్పుడు నే నేం చేశానండీ—అన్ని టికీ నన్నే అంటా రేం ధర్మమండీ” అంది. “ఇంకా సిగ్గులేక వాగుతావెందుకు—షడుకోక” అని గదిమాడు భర్త. గుడ్ల నీరు కుక్కుకుంటూ ప్రక్కమంచంమీద పడుకున్నదేగాని కంటిమీద కూరుకుపడితే బట్టు.

[11 వ అధ్యాయంలోని ఏడవ పేరానించి ముక్కడ కలిపి చదివితే (కేర్లుమార్చుకుని) ఈ కథ పూర్తి అవుతుంది.]

◆ ◆ ◆ ◆

ఇప్పుడు కథకూ కథానికకూ గలభేదం మరింతస్పష్టంగా మీకు తెలుస్తుంది. ఈవిధంగా ఆ కుటుంబజీవితంలో మరి కొన్ని సంఘటనలనుకూడా చిత్రించినా అది ‘కథ’ యే అవుతుంది. కాని, ప్రతి సంఘటనా కథలో వుద్దేశింపబడిన ఒకే

ప్రయోజనం కోసం రచింపబడాలి. అంటే అత్త, భర్తల మనస్తత్వాల కారణంగా కథానాయకి ఓర్పునశించి- తెగించి విడిచిపోసిద్ధపడిందన్న విషయాన్ని స్పష్టపరిచేందుకు మాత్రమే ఎన్ని సంఘటనలైనా రచించాలి గాని—ఆ వ్యక్తుల మరొక రకపు మనస్తత్వాలనుగాని, మరొకరకపు జీవితదృశ్యానుగాని చిత్రించే సంఘటనలు రచింపరాదు. అలా విభిన్న ప్రయోజనాలుగల అనేక సంఘటనలు రచించినట్లయితే అది 'కథ'ను మించి "నవల" అయిపోతుంది.

అయితే ఈ అధ్యాయంలో మీరు చదివిన కథకూడా కొంత విమర్శన చేసుకోవలసిందిగా వుంది. ఈ కథలో రెండు ప్రయోజనాలు లుద్దేశింపబడినట్లు మొదటిసారి చదవగానే అనిపిస్తుంది. ఒకటి సుశీల కుటుంబవిసర్జన చేయడానికి హేతువులు చూపించడం. రెండవది ఆమె సంఘమర్యాదలకు తలొగ్గి మరల తిరిగిరావడానికి కారణాన్ని చిత్రించడం.

ఇలా రెండు ప్రయోజనాలున్నాయి గనుక— అది "కథ" కాదు, 'నవల' ఛాయలున్నాయని అనుకోరాదు. సుశీల అనేక బలవత్తరకారణాలవల్ల కుటుంబవిసర్జనకు నిశ్చయించుకున్నా- సతీధర్మాన్ని నిర్వర్తించడమే తన జీవితపరమావధిగా భావించిన సుశీల, ఆదర్శగృహిణి అని చిత్రించడమే యీ కథలోని ముఖ్య ప్రయోజనంగా గ్రహించాలి.

ఎన్ని బలవత్తరమైన ఇతర కారణాలువున్నా— "పతితోడిదే సతిజీవితం" అని నమ్మిన స్త్రీప్రవర్తన ఎలా వుంటుందో, ఎంత తేలిగ్గా సంఘానికి తలొగ్గుతుందో చిత్రించడమే యిక్కడ రచయిత చేసినపని. అందువల్ల ఇది "కథ"

ఇప్పుడు కథాప్రారంభంలో అనేక విధాలుగా ప్రాయ
డానికి వీళ్ళున్నట్లు— ప్రయోజనాలనుబట్టి పాత్రలనూ, సంభా
షణలనూ, సంఘటనలనూ వివిధ విధాలుగా సృష్టించవచ్చు
ననీ— పేర్లుకూడా ప్రయోజనభరితాలనీ మీరు గ్రహిం
చారు. ముగింపువిషయంలో కూడా కొన్ని చిన్న చిన్న
మార్పులు చూచాం. కాని, ఇంతకంటే కూడా విపరీతమైన
మార్పులు చేయవచ్చును.

ఇంతవరకూ కథానాయకి ఎటువంటి మనస్తత్వం గల
దైనా చివరికి భర్తమాట విని వెనుదిరిగి కాపురానికి వెళ్ళినట్లే
రచించబడింది. కాని, ఈ “కథానిక”లు “కథ”లు దీనికి వ్యతి
రేకంగా కూడా ముగించవచ్చు. ఎంత చెప్పినా, బ్రతిమా
లినా, భయపెట్టినా కథానాయకి తన నిశ్చయాన్ని మార్పుకో
లేదనీ, తన దోషను తాను వెళ్ళిపోయిందనీ చిత్రించవచ్చును.
అలాచిత్రించినప్పుడు ఆమెమనసు విరిగిపోయిందని గాని, మంకు
పట్టుదలగలదని గాని, సమాజాన్ని ఖాతరుచేయ్యనిదని గాని
(ఆ యా కథానికలలో ఆమెకు అంతకుముందుగల మనస్త
త్వాన్నిబట్టి యీ మార్పులు) తేలుతుంది.

ఈమాదిరిగా అనేక రకాల ముగింపులుకూడా వ్రాసు
కుని ఏ యే కథానికలు, ఏ యే కథలకు అవి తగివుంటాయో
చూచుకుని, తగు శీర్షికలుంచి స్వయంకృషికి ప్రారంభిస్తారని
ఆశిస్తున్నాము. ఇంతటితో కథల ఉదాహరణలు చాలిస్తూ—
స్కాచ్ (గల్పిక, కథనం, చిత్రణ) శిల్పాన్ని పరిచయం చేసు
కుందాము.

“హవ్య!” అని నోరు నొక్కుకుంది ఓ పండు ముత్యము.

“సిగ్గుచేటు” అంది ఓ ముసలమ్మ.

“మంచీచెడ్డా లేదమ్మా- ఈ చదువుకున్నవాళ్ళకీ” అంది ఒక అర్ధజాబాట్టు.

“పైగా తమకే అన్నీ తెలుసునని మహాగర్వం- ఈ కాలపు ఆడాళ్ళకీ” అన్నాడు పన్నుగర.

“పిదపకాలం- కలికాలం” అన్నాడు చుట్టకాలుస్తున్న పెద్దమనిషి.

“ఛీ- బజారు కెక్కడమా, ఎంత యిదైతేమాత్రం” అంది కొత్త పెళ్ళికూతురు.

“పైగా నాతో- పతితోడిదే సతికి పరమస్వర్గం చెల్లీ- అని చెప్పేది- నీతులు!” అంది ఓ యువతి.

పడుగురూ బజారులోని ఆ దృశ్యాన్ని చూస్తూ పది రకాలుగా సీతని విమర్శిస్తున్నారు.

సీత కాపురానికి వచ్చిన క్రొత్తలో, అంటే పదేళ్ళ క్రితమైతే వీళ్ళంతా యిలా అనేవాళ్ళేనా? అంతదాకా అఖిల్లేదు- పదిగంటలుకూడా కాదు పది నిమిషాలకు ముందైనా వీళ్ళు ఇలా అనుకునేవారు కాదు.

అప్పుడయితే—

ఆ పండు ముత్తయిదువ—“ఆహా! ఏంగుణం!” అనేది.

ఆ ముసలమ్మ—“రెండువంశాలకీ పేరు తెచ్చింది” అనేది.

ఆ అర్ధణాభాట్టు— “ఎంత చదువుకున్నదైనా కాసంత గర్వంకూడా లేదు. ఎంత అణకువా, ఎంతప్రేమ!” అనేది.

పన్నుగ్రామంన ‘ఆడదంపే అదిరా. నిజంగా సీతామ్మ వారు’ అనేవాడు.

“అందుకనే లోకం యిట్లాగయినా బతుకుతోంది. లేక పోతే ఏనాడో బుడుంగుమనేది.” అనేవాడు చుట్టాయన.

“ఆమెగారిది ఎంతగుట్టూ, ఎంత ముచ్చటైనకాపరం!” అనేది కొత్త పెళ్ళికూతురు.

“చెప్పే నీతు లాచరించే ఒకే ఒక పతివ్రత” అనేది యువతి.

అయితే, ఇంతలో ఇంతమార్పుకు కారణం?

*

*

*

ఆసీనునుంచినచ్చి, కాళ్ళుచేతులు కడుక్కునేందుకు చెంబు వెదుక్కుంటున్న శంకరంతో, తల్లి గంగమ్మ—“ఆ రాణీగారు, చెంబుతో నీళ్ళియ్యడానికూడా తీరుబడిలేకుండా వుందిట్రా? మరీ అబ్బురంగావుండే దానిపనీ” అంది విస్తరి కుడుతూ.

“లే దత్తయ్యా, పూలచెండు కడుతున్నాను”

“అవునమ్మా—నీకు పూలేగా కావలసిందీ. పగలంతా సతమతమై వచ్చిన మొగ్గా డెట్లాపోతేనేం—నీకు రోజుకు పావలా పువ్వులుంటే చాలు”

“రోజూ ఎక్కడ త్రయ్యూ—నెలకో రెణ్ణెలకో ఒకసారి, అదయినా ఆయన తెస్తేనేగా”

“లేదులే—రోజూ కొని కొంపగుణ్ణంజెయ్యి. అయినా నీళ్ళిచ్చే తీరికే లేదూ? ఎవరు చేస్తారనుకున్నావ్—నీయబ్బ గాడూ?”

“అంత మా పెండు క త్రయ్యూ, నీళ్లు నేనిస్తానంటే ఆయన గారే ‘ముందు తయారవు; సినిమాకు వేళయిందన్నారు”

“ఓయబ్బ! ఇదంతా సినిమా ప్రయాణమన్నమాట. మొగవాడు ఏదో అంటే తింగురంగా అంటూ నువ్వుకూడా తయారన్నమాటా! ఏం పగలబాటదీ—అందుకనే సంసారం యిట్లా తగలడుతూంది”

“అయ్యయ్యో! నేనేం చేశా న త్రయ్యూ—అనవసరంగా న న్నట్లా అంటారే?”

“ఇంకా సిగ్గులేక ఎదురుకూడా చెబుతున్నావూ?—చూడరా దాన్నీ, నాకే ఎదురు చెబుతుందీ”

“పోవే నువ్వు యింట్లోకి— వెధవ్వాదనా నువ్వానూ”

“అయ్యో, మీరూ నన్నే గద్దిస్తున్నారా?”

“ఏం, అరిగిపోయావా? పోనీ నన్నే గద్దించూ”

“నేనా? అలా కలలోనైనా అనగలనా?”

“అబ్బో! ఏం సంగనాచిరా—నిలబడి అబ్బా లాయరు ప్రశ్న లేస్తున్నదేగాని, కదిలించా అక్కణ్ణుంచి?”

“ఛీ! నీకు మరీ చిన్నా పెద్దా లేకుండాపోయింది. తగలడవేం, అనతలికి?”

“అనండి అనండి. ఎంత అనాగిమణివున్నా, ఎన్ని ఓర్పుకున్నా యీ ఆరభూ, గద్దింపు లే ప్రతిఫలం.”

“హవ్వు! ఎలా సాధిస్తుందో చూశావటా? మనం రాచి రంపాన పెడుతున్నాం గావల్సు. ఇంకేముందీ—ఈ కాపరాన్న పదిమందినోళ్ళలోనూ నానవేళ్ళేటట్టుంది”

“అలా ఆలోచించి సహిస్తుండబట్టే—నా బ్రతుకు యిట్లా అయింది. నే నెందు కిట్లా బ్రదికే! పదేళ్ళలో ఒక్కనాడన్నా సుఖంలేని ఈ కాపరం ఎందుకూ?”

“ఏమిటీ, మాతో కాపరమే పనికిరాలేదట నీకూ! చూచావటా ఆ పొగరు”

“పొగరుమాటల కేం - అంత యిష్టంలేకపోతే తెగ తెంపులు చేసుకోకపోయావ్?”

“చేసుకుంటాను. మీ కెంత ఎక్కువయినా, మా కన్నా రింత తిండివెయ్యకపోరు.”

“ఘో ఘో, ఎవరిని బెదిరిస్తావే?”

“ఛీ! ఇంటికొచ్చేసరికి రోజూ ఏదో ఒక గొడవ.”
దీసికంటే తెంపు జేసుకుంటేనే హాయి”

సీత నోట్లో చెంగు కుక్కుకుని, పొంగివస్తున్నదూ ఖాన్ని ఆపుకుంటూ బుస్సుస్టాండుకు వెళుతున్నది. పదిగంటు నడిచేసరికి శింకిరం వచ్చి తుక్కువస్తూ —

“అగూ—అగవోయ్”

“.....”

“అగమంటూంటే, నీక్కాదూ...పద- వెనక్కు”

“ఉహూ...రాను”

“చెబుస్తూంటే వినవేం ... నా మాట విను. ఇంటి కేళదాం రా”

“నేనాను. నీ అంటిపోయి, ‘దూ’ అంటే వచ్చేందుకు నే నేం కుక్క నడుపున్నారా?”

“సీతా—ఎందుకు చెబుతున్నానో గ్రహించు... అటు చూడు - పడుకూరూ మనల్ని చూచి నవ్వుతున్నాడు. ఇంత కాలమూ ఓళ్ళుకున్నానై... ఈ తొందలాటలు వద్దు - ఇది మనిషికి నగుబాటు... నీ చెబుతాగా - రా”

పమిలె చెంగు తెలసిండా కప్పుకుని, ముఖం దిద్దుకుని కుంగిపోతూ—‘సరే...పదండి’ అంది.

♦ ♦ ♦ ♦

ఇప్పుడు—

“అహా! ఎంతమంచిబుద్ధి!” అంది పండు ముత్తయిదువ.

“నిజంగా సీతావ్వువారు” అంది ముసలమ్మ.

“కాకపోతే ఆ అత్త ఆరళ్ళకి ఎప్పుడో తెగ తెంపులు చేసుకునేది” అంది అర్ధశాబ్దం.

“భర్తకూడా అనవసరంగా అంటూంటే యీకాలంలో ఏ ఆడదైతే పడుతుందిరా- మహాతల్లి!” అన్నాడు పన్నుగర్రి.

“అలాంటివాళ్ళవల్లే ననుకో- ఈ లోకంలో యింకా ధర్మం నిలిచింది” అన్నాడు చుట్టాయన.

లోకం—కాకిలోకం—గాలివాటం.

ఇది “కథనం.” ఇందులో ముఖ్యపాత్రలను గురించి యితరులనుకునే సంభాషణల కెక్కువ ప్రాధాన్యత ఈయబడింది. ముఖ్యపాత్రలద్వారా పైవారి భావాలకుగల కారణాలను రాబట్టడం మాత్రమే జరిగింది. ఇలాటి “గల్పిక”కు “కాకిలోకం” వంటి పేరులు బాగుంటాయి.

ఈ ‘చిత్రణ’లోకూడా ముఖ్యపాత్రలు పేర్లకు తగినట్లు చిత్రించబడినాయి.

ఈ గల్పికలో సీత కుటుంబాన్ని త్యజించడానికి గల కారణం చూపించే ఘట్టం మాత్రమే ప్రత్యేకంగా రచించినా అది మరొక “గల్పిక” అవుతుంది. చివరికి ఆమె భర్తననుసరించిన ఘట్టం ప్రత్యేకించినా అదొక “గల్పిక” అవుతుంది.

కాబట్టి “గల్పిక”లోని ముఖ్య లక్షణాన్ని యిప్పుడు మీరు గ్రహించవచ్చును. కథానిక, కథలలో ఆయావ్యక్తులు, సంఘటనలద్వారా - కథకుని పరిచయవాక్యాలద్వారా ప్రయోజనం సాధించబడుతుంది. “గల్పిక”లో అంత లోతుకు పోకుండా సూచనప్రాయమైన సంభాషణలతోనే గాని, ఇతరుల

అభిప్రాయాలతో గాని, ఈ రెండింటితోనూ గాని ప్రయోజనం సాధించబడుతుంది.

సీతజీవితంలో రెండుమూడు సంఘటనలను వరుసగా సంభాషణలతో చెప్పడంవల్ల “గల్పిక” ఏర్పడుతుంది. లేదా ఆ సంఘటనలను గురించి క్లిష్టతనులన్నమాటలు కలిపినా “గల్పిక” తయారవుతుంది,

మరొక ఉదాహరణ చూడండి.

మీరు చెప్పండి—

భర్త వచ్చేసరికి ఏ అడ్డదైనా ఎంత 'యిది' గా వుండాలి. పగలంతా పనిపాటుల్లో సతమతమై వచ్చిన మగవాడికి ఏంకావాలో, ఏమిటో అజ కనుక్కుని చూడ్తోద్దా? వా డొచ్చేసరికి ఈబిడగారు రాణీలా పూలుగుట్టుకుంటూ కూచుంటే—వాడు ముఖంకడుక్కోడానికి చెంబుకోసం వెదుక్కోలేక నానా అవస్తా పడుతూండే. కన్నప్రాణం - నాదెలా పూరుకుంటుందీ! అందుకని కాస్త భయంచెప్పాను.

అయినా, నే నన్న మాటల్లో తప్పేమిటి? “రాణీగారికి సీల్చీచ్చే తీరుబడికూడా లేదా ఏమిటా?” అన్నాను. దానికే చిల్వలు పలవలుగా ఎదురుచెప్పిస్తే ఎవరై తేమాత్రం ‘పూలకీ సినిమాలకీ కొంప గుడ్డం అవుతూంది’ అనుకోకుండా వుంటారా? పైగా వాడే తెచ్చినట్లూ, తనమాట సాగనట్లూ కొండేలూ, సంగనాచి కబురూనా? అదేమంటే నా నోరు మంచిదికాదంటారుగాని, ఎవరికోడలి నెనరు నెత్తినెక్కించుకున్నారా?

అసలు నాకు మాటదాచుకోవటమంటేనే గిట్టదు. పున్నదేమిటో మొఖానే అనేశాను—“ఈ యింట్లో నే నున్నంత వరకూ నా మాట సాగవలసిందేగాని, ను వ్వెంత గింజుకున్నా లాభంలే”దని. దానికే ఇంత రాధాంతమా? ఇందులో నే నేం తప్పుమాట అన్నానో మీరేచెప్పండి.

అబ్బబ్బ ! ఆఫీసులో నానా అవస్థాపడి యింటికొచ్చే సరికి ఏదో ఒక గొడవయితే ఎట్లాచచ్చేదీ? అటు తల్లీ సరిపెట్టుకోదు; ఇటు భార్య నోరుమూసుకోదు. ఏదో ముసలమ్మగదా, ఆమెవాజ అలాంటిది అని సరిపెట్టుకోమంటే—‘సీత’—శాను సరిపెట్టుకుంటూనేవున్నా, పెదవికదిపితే అపరాధం అవుతున్నదనీ, పలకపోతే గర్విష్టి, ముంగమూచి అనే నిందలనీ ఏడుస్తుంది.

ఏదో, ముసలమ్మనంటే మరీ రాధాంతం చేస్తుందని సీతని కసిరితే - అది “అనవసరంగా నన్ను ఆరభ్యూ, గద్దింపులతో నరకంలోకి తోస్తున్నా” రంటుంది. నన్నెవరూ అర్థచేసుకోలేకపోతే నే నేం జెయ్యను? అయినా, మగవాడి ఎదట అంతవాదనకూడదని గదిమితే, ఇదేమో జీవితంలో సుఖమనేది లేదనీ, పుట్టింటికి పోతాననీ ఏడ్వడమా? ఆడదన్నాక అనేకం ఓర్చుకుంటూ పడుండాలిగాని, యిదేమిటి!

ఇందులో నా తప్పుందేమో మీరే చెప్పండి

ఊఁఅంటే తప్పు, ఆఁ అంటే అపరాధంగా ఆరభ్యూ నాధింపులూ ఎవరైతే పదేళ్ళపాటు సహించగలరు? అన్నిటికీ సహించాను. ఆయన తల్లిగారికి చెప్పేబదులు నన్నే గద్దించినా, పళ్లుకొరిగినా కిక్కురుమనలేదు. ఫలితం? సత్యనరకం. లోకానికి జడిసే ఇంతకాలమూ ఓర్చాను. అయినా, మంచి పేరు రానపుడు, ఏపనిచేసినా మెప్పులేనపుడు ఎందుకీ సంసారం? అందుకే తెగ తెంపులుచేసుకుందామని నిశ్చయించుకున్నాను. నా దోషను నే పోతున్నాను.

అయినా, భర్తను విడనాడటం తప్పెనంటారా! బాధ్యతలూ, న్యాయాలూ, రక్షణలూ ఒక్కరివేనా? మీరే చెప్పండి.

♦ ♦ ♦ ♦

ఇది “చిత్రణ” కు మరొక ఉదాహరణ. ఇందులో పాత్రలు తమ తమ దృక్పథాలను వివరించి—మంచి చెడులు తేల్చువలసిన బాధ్యతను పాఠకులకే వదిలేస్తున్నాయి.

ఈ రచనను చదివి మనం అందరి మన స్వత్వాలతోనూ సానుభూతి ఏర్పరుచుకుంటాం. కాని, సీతమీద జాలిపడి ఆమె చర్యను సమర్థించడం జరుగుతుంది. అత్తను నిందించిన దానికంటే — భర్త విద్యావంతుడై కూడా ఇద్దరిమధ్యా సఖ్యాన్ని కుదర్చలేనందుకు అతని నెక్కువ నెపపెడతాం.

ఈ భావాలుకలిగిన పాఠకులు తోటికుటుంబాలలోనూ తమ కుటుంబంలోనూ పోలికలు గ్రహించి—“ఒక సమస్యను అన్ని కోణాలనుంచీ చూడాలి” అనే సత్యాన్ని గ్రహించి; మేలుగా ప్రవర్తించుకునేందుకు ఈ రచన ఎంతో ప్రేరణ చేస్తుంది. దీనికి “ఎవరిది తప్పు?” “మీరే చెప్పండి” అనే శీర్షికలు బాగుంటాయి.

న వ లి క : న వ ల

కథను పెంచి, ఒక ప్రయోజనానికే పరిమితంచేయక, అనేకమంది ప్రత్యేకతలనూ, అనేక సంఘటనలలో వారు ప్రవర్తించే విధానాలనూ విపులీకరించే “కథ” నవల అని ఆంగ్లేయ విమర్శకులు నిర్వచించారు. ఈ నిర్వచనానికి యీ క్రింది లక్షణాలను కూడా జోడించుకోండి.

“నవల”లో ప్రతి ప్రకరణంలోనూ ఒక ప్రయోజనం వుండాలి. ప్రతిప్రకరణంలోనూ “ముం దేమి జరుగుతుందా?” అనే నిగూఢత్వం (సస్పెన్సు) ఉండాలి. ఒకరి జీవితాన్ని లేదా ఆ జీవితంలో ముఖ్యభాగాన్ని కథావస్తువుగా తీసుకుని ఆ జీవితం పోయిన తొల్యిలో స్ఫురించిన యితరులకు కూడా స్పష్టమైన వ్యక్తిత్వాలు సృష్టించాలి. ఇందులో రచయిత విశ్రంభిలంగా వ్యవహరించవచ్చును. పాత్రలూ, సంఘటనల తోనేగాక, తన అభిప్రాయాలద్వారా, ఇతరుల ఉటంకింపుల ద్వారా తన యిష్టము వచ్చినంత తాపీగా విషయాన్ని చెప్పవచ్చును.

నవలలో ఒకేవ్యక్తి చుట్టూ గాక, అనేక ప్రముఖుల చుట్టూ సంఘటనలు తిరుగాడవచ్చును. అలాగాక ఒకేవ్యక్తి చుట్టూ తిరిగే సంఘటనలతో వరుసగా కథను చెప్పే నవలను “నవలిక” అంటారు. శ్రీ కొడవటిగంటి కుటుంబరావుగారు “ఆంధ్రజ్యోతి” ప్రత్యేకసంచికలో రచించిన “అడబ్రతుకు” నవలికకు చక్కని ఉదాహరణ.

ఈ గ్రంథంలో పరిచయమైన కథను నవలికగా వ్రాసే-
యూ క్రింది ప్రకరణ సూచిక లువయోగపడతాయి:

సీతబాల్యంలో ఒక సంఘటన.

సీతపెండ్లి సమయంలో భావనలు.

సీత కాపురంపెట్టిన కొత్తలో.

సీతను అత్తగారు ఆరభ్యపెట్టడం.

సీతను భర్త గద్దించే సంఘటనలు.

సీత మానసికావేదనలు.

సీత సహనాన్ని కోల్పోయిన ఘటం.

సీత నిశ్చయం.

సీత నిష్క్రమణ.

సీత భర్తచే అనునయింపబడుట.

సీత తిరిగివచ్చుట.

గ్రాంతంకావాలంటే చివరి రెండు ప్రకరణాలకుబడులుగా—

సీత పుట్టింట హీనపరచబడుట.

సీత ఆత్మహత్య.

—[వాయవచ్చును]

ముఖ్య గమనిక :

ప్రయోజనం, ప్రారంభం, ముగింపు, వ్యక్తిత్వాలు, సోరణి (హాస్య, వ్యంగ్య, కరుణ) మొదలైన నవాటిని ఒక్కొక్కసారి ఒక్కొక్కవిధంగా తీసుకుని అనేకవిధాల “కథానిక”లూ, “కథ”లూ వ్రాయడానికి వీలున్నట్లే “కథనం”లు కూడా అనేకానేక రకాలుగా వ్రాయవచ్చును. ప్రస్తుత గ్రంథం పరిచయమాత్రంగా, ప్రామాణికంగా, సూక్ష్మంగా మీకు అందించాలని ఉద్దేశింపబడింది గనుక ఇంకా ఎక్కువ రకాల ఉదాహరణలు యివ్వడం సాధ్యపడలేదు. ఈపుస్తకంయెడల చిమర్చకులూ, సమకాలికరచయితలూ, ముఖ్యంగా పాఠకులూ చూపే ప్రోత్సాహాన్నిబట్టి రెండవభాగాన్నికూడా ప్రచురించాలని ఆశిస్తున్నాను.

రెండవభాగంలో మరొకరకం కథ తీసుకుని- ఆర్థిక, అధ్యాత్మిక, సాంఘిక, అభ్యుదయ, సహజ, నిరోధక దృక్పథాలతో వివిధరకాలుగా రచించే పద్ధతులను ఇంతకంటే సమగ్రంగా ఉదహరించాను. ఈవిధంగా నేను చేస్తున్నకృషి అందరికీ ప్రయోజనకారి కాగలదని ఆశిస్తున్నాను. అయితే, మీరందరూ నా యీ “పరిచయగ్రంథం”లోని బాగాగులను నిర్మోహమాటంగా విమర్శించినప్పుడే నా కృషికి సరైన దోహదం కలుగుతుందని గ్రహించ ప్రార్థిస్తున్నాను. అందరూ తలో ముక్కానీ కార్డయినా వ్రాసి, నా మనవిని మన్నిస్తారనుకుంటున్నాను.

మీ విధేయుడు :

పోలవరపు శ్రీహరిరావు

